

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

До захисту допустити:
Завідувачка кафедри
д.е.н., професор Чечель А.О.



30 травня 2024 р.

**«ТЕХНОЛОГІЇ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ В ГАЛУЗІ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»**

Кваліфікаційна робота
здобувачки вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Муніципальний менеджмент»
Даценко Марії Дмитрівни
Науковий керівник:
Бражко Олена Вадимівна
доктор наук з державного
управління, професор, професор
кафедри публічного управління та
адміністрування
Рецензент: Оглобліна Вікторія
Олександрівна, к.е.н., доцент, доцент
кафедри економічної інформатики,
підприємництва та фінансів
Інженерного навчально-наукового
інституту ім. Ю.М.Потебні
Запорізького національного
університету

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«___» _____ 2024 р.

**МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Шифр та назва спеціальності 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма Муніципальний менеджмент

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри
д.е.н., професор



Чечель А.О

30 травня 2024

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Даценко Марії Дмитрівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Технології стратегічного планування регіонального розвитку в галузі управління та адміністрування

керівник роботи Бражко Олена Вадимівна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування

затверджені наказом вищого навчального закладу від 16.02.2024 №30

2. Строк подання студентом роботи 14.05.2024

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Мета роботи – наукове обґрунтування теоретичних засад та розробка конкретних практичних заходів щодо забезпечення регіонального розвитку в Україні на основі технологій стратегічного планування в адміністративній системі.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини в процесі стратегічного планування регіонального розвитку в галузі управління та адміністрування.

Предметом дослідження сучасні технології стратегічного планування регіонального розвитку в системі адміністративного управління України.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні аспекти системи стратегічного планування регіонального розвитку

Розділ 2. Сучасний стан стратегічного планування регіонального розвитку України

Розділ 3. Вдосконалення механізмів управління в галузі стратегічного планування регіонального розвитку

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Бражко О.В., д.н.держ.упр., професор	15.03.2024	15.04.2024
2	Бражко О.В., д.н.держ.упр., професор	15.04.2024	26.04.2024
3	Бражко О.В., д.н.держ.упр., професор	26.04.2024	10.05.2024

6. Дата видачі завдання «15» березня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

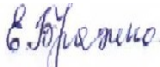
№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1.	Погодження теми кваліфікаційної роботи	15-21.03.2024	
2.	Складання та погодження плану кваліфікаційної роботи	22.03.2024	
3.	Написання Реферату, Вступу та 1 розділу кваліфікаційної роботи	15.04.2024	
4.	Написання 2 розділу кваліфікаційної роботи	26.04.2024	
5.	Написання 3 розділу кваліфікаційної роботи	01.05.2024	
5.	Написання Висновків та оформлення списку літератури, додатків	10.05.2024	
6.	Подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	14.05.2024	

Здобувач


 (підпис)

Марія ДАЦЕНКО
 (власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Науковий керівник роботи


 (підпис)

Олена БРАЖКО
 (власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	9
1.1. Поняття, сутність і завдання стратегічного планування регіонального розвитку в галузі управління та адміністрування.....	9
1.2. Адміністративні механізми у сфері стратегічного планування регіонального розвитку.....	15
Висновки до розділу 1... ..	24
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	26
2.1. Оцінка законодавчого забезпечення стратегічного планування на регіональному рівні.....	26
2.2. Аналіз проблем та викликів при запровадженні інноваційних технологій стратегічного планування на рівні регіонів.....	32
Висновки до розділу 2... ..	39
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	41
3.1. Можливості вдосконалення законодавчої бази, що регулює процес стратегічного планування регіонального розвитку	41
3.2. Впровадження інноваційних механізмів для активізації регіонального розвитку.....	48
Висновки до розділу 3... ..	55
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасній Україні інтенсивні демократичні, соціальні, державно-правові зміни та введення воєнного стану призвели до суттєвих трансформацій ролі та функцій держави, а також взаємовідносин між державою та менеджментом державного управління. Така ситуація зумовила необхідність виконання двох взаємопов'язаних завдань: розбудови незалежної держави та докорінних реформ у політичній сфері та соціально-економічних відносинах. Однією з найбільш актуальних є проблема стратегічного планування розвитку регіонів, які є центром соціально-економічної, політичної та культурної системи країни. Регіони інтенсивно віддзеркалюють протиріччя та проблеми економічного і соціального розвитку країни в цілому. Звертає на себе увагу невикористаний потенціал органів управління та необхідність підвищення ефективності управлінських функцій в регіонах України в організації стратегічного процесу ефективного використання регіональних ресурсів та створення сприятливих умов для підвищення якості життя населення.

Тому найважливішим науковим завданням для фахівців у галузі управління та адміністрування є розроблення нових концептуальних підходів до процесів, які б відповідали міжнародним стандартам і враховували глобальні тенденції в просторовому розвитку. На сьогоднішній день регіони України розробили конкретні стратегічні плани, спрямовані на визначення довгострокових цілей розвитку та змін. Обираючи стратегічний напрям розвитку та пріоритети соціально-економічного зростання, органи місцевого самоврядування можуть зосередитися на найбільш важливих сферах розвитку і водночас сприяти виконанню різних завдань, таких як підвищення ефективності використання місцевих ресурсів, поглиблення спеціалізації, посилення кооперації між підприємствами, створення місцевих ринків та подолання диспропорцій між регіонами.

Ефективний вплив адміністративних структур на розвиток економічного потенціалу регіону чи населеного пункту аналізувався дослідниками як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Цим проблемам присвячені праці Амосова О., Бобровської О., Борщука Є., Дегтяра А., Дегтярьової І, Дунаєва І., Жувагіна І., Коваленка М., Ковальчук В., Лахижи М., Лозинської Т., Молодожен Ю., Пастух К., Степаненка С. та ін.

На сьогоднішній день модель стратегічного управління регіональним розвитком в Україні неодноразово апробована на практиці, але залишається багато невирішених теоретико-методичних, та організаційно-правових проблем, а також певні труднощі у використанні прийомів і методів та створенні сучасних підходів, адаптованих до реалій. Існуюча система стратегічного планування в Україні має низку недоліків, і має потребу у створенні більш ефективної та структурованої системи планування та прогнозування, чіткій організації ієрархії документів та визначенні точної послідовності і методів розробки регіональних стратегій.

У цьому контексті актуальним є наукове завдання аналізу та інтеграції технологій стратегічного планування регіонального розвитку в адміністративно-управлінській системі України.

Мета й завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є наукове обґрунтування теоретичних засад та розробка конкретних практичних заходів щодо забезпечення регіонального розвитку в Україні на основі технологій стратегічного планування в адміністративній системі.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані такі наукові та практичні завдання:

- розглянути поняття, сутність та завдання стратегічного планування регіонального розвитку та визначити його основні напрями та цільові орієнтири;
- з'ясувати адміністративні механізми у сфері стратегічного планування регіонального розвитку для окреслення шляхів їх вирішення;

- узагальнити законодавче забезпечення системи стратегічного планування на регіональному рівні;
- провести аналіз проблем та викликів при запровадженні інноваційних технологій стратегічного планування на рівні регіонів для з'ясування потенційних перешкод та шляхів їх подолання;
- дослідити можливості вдосконалення законодавчої бази, що регулює процес стратегічного планування регіонального розвитку;
- розробити напрями стимулювання інноваційних механізмів для активізації регіонального розвитку.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини в процесі стратегічного планування регіонального розвитку в галузі управління та адміністрування.

Предметом дослідження є сучасні технології стратегічного планування регіонального розвитку в системі адміністративного управління України.

Методи дослідження. У процесі роботи над кваліфікаційною роботою застосовувалися загальнонаукові і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінських та економічних наук, вибір яких був зумовлений специфікою теми, метою та завданнями з урахуванням його об'єкта та предмета, а саме були використані системний, логічний, процесний, функціональний, інноваційний та динамічний підходи. Ці методи були використані для проведення технічного аналізу, тобто оцінки сучасних технологій обробки та аналізу даних та їхньої застосовності до стратегічного планування.

Інформаційну базу дослідження склали нормативні акти України, матеріали Державної служби статистики України, Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України, Міністерства економіки України, інформаційні ресурси мережі Інтернет, періодичні видання з досліджуваної проблематики.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення й результати доповідались і обговорювались на Декаді студентської науки 2024,

секція: «Актуальні питання публічного управління та адміністрування», МДУ
ННІУ, м. Київ. 26. 03. 2024 року.

Обсяг та структура кваліфікаційної роботи. Основний зміст роботи викладено на 60 сторінках комп'ютерного тексту, включаючи вступ, три розділи, висновки. Перелік використаної літератури містить 70 джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

1.1. Поняття, сутність і завдання стратегічного планування регіонального розвитку в галузі управління та адміністрування

У формулюванні довгострокових цілей і стратегій, спрямованих на досягнення сталого та прогресивного розвитку регіону, найголовнішим інструментом є стратегічне планування регіонального розвитку. Цей процес визначає напрямки розвитку та ефективні кроки для досягнення позитивних змін, найкращим чином використовуючи обмежені ресурси та наявні можливості. Стратегічне планування як процес вирізняється процесуальною послідовністю та довгостроковим характером і передбачає етап детального аналізу важливих місцевих проблем і можливостей з урахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників. Такий підхід дає змогу сформулювати відповідне бачення майбутнього розвитку території, узгодити інтереси різних зацікавлених сторін та ефективно координувати дії всіх учасників [24, с 153].

У зв'язку з глобальними змінами, демографічними та економічними трансформаціями, стратегічне планування набуває особливого значення для досягнення сталого регіонального розвитку та регіональної стійкості в умовах надзвичайних ситуацій. Сьогодні інноваційні технології, цифрові рішення та швидкі технологічні зміни сучасності потребують адаптації традиційних стратегій та впровадження нових підходів до планування.

Важливо підкреслити, що суть стратегічного планування регіонального розвитку зводиться до врахування взаємозв'язків між економічно-соціальними, екологічно-культурними розвитком регіонів та необхідності забезпечення стійких показників у соціально-економічній динаміці спільноти.

Важливо, щоб стратегічні задачі та заходи були узгоджені з національною стратегією та інтересами всіх зацікавлених сторін. Завдання

стратегічного планування визначається на основі місцевих пріоритетів та особливостей, з урахуванням потреб населення та забезпечення принципів сталого розвитку.

До основних завдань довгострокових планів територіального розвитку доцільно віднести підвищення економічного стану регіонів, формування робочих місць, забезпечення відповідної якості життя населення, поліпшення інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності місцевих підприємств. Чіткі та збалансовані цілі забезпечать ефективність стратегічного плану та контроль за досягненням результатів [25, с.88].

До процесу стратегічного планування місцевого розвитку залучено цілу низку зацікавлених сторін, включно з місцевою владою, організаціями громадянського суспільства та активними громадянами. Кожна із зацікавлених сторін має зробити свій внесок у процес ухвалення стратегічних рішень і врахувати різноманітні потреби та інтереси різних груп населення [12, с. 180]. Успішне стратегічне планування передбачає використання різних інструментів і методів, таких як SWOT-аналіз, матриця взаємозв'язків і PESTEL-аналіз, для оцінювання внутрішніх і зовнішніх чинників, визначення напрямку розвитку стратегії та вибору ефективних заходів для досягнення поставлених цілей.

Успішне планування вимагає всебічного аналізу всіх ризиків і можливостей, щоб врахувати можливі негативні наслідки та визначити перспективи розвитку. Перспектива вдосконалення стратегічного планування регіонального розвитку як процесу залежить від впровадження інноваційних підходів, використання цифрових технологій та підвищення ефективності управління для досягнення конкурентних переваг регіону [18, с. 58].

Стрімкий розвиток науки і техніки та інформаційно-комунікаційних технологій призвів до значних трансформацій у виробництві, зайнятості та структурах управління. Як наслідок, деякі фактори загрози, які раніше мали значний вплив на розвиток регіону, послабилися. Наприклад, з розвитком транспортної інфраструктури, поширенням інтернету та зростанням

зайнятості у віддалених районах віддаленість від центру більше не є серйозною перешкодою [15, с. 12]. Водночас, соціальні, культурні та креативні фактори також мають значний вплив на регіональний розвиток. Сьогодні в розвинених країнах велика частка валового національного продукту виробляється в секторі послуг, що змінює характер конкуренції. Розвиток цих послуг залежить від людського капіталу, зокрема більш кваліфікованого та креативного прошарку, який може мислити та творити нестандартно [23, с. 197]. Особливо важливим елементом регіонального розвитку є створення необхідних умов для реалізації потенціалу креативного класу, що вимагає розвиненої соціальної, інформаційної, комунікаційної та культурної інфраструктури. Таким чином, окрім економічної сфери, публічна сфера, для творчої діяльності, також є важливим фактором впливу на регіональний розвиток.

Основними цілями Державної регіональної стратегії України є створення сприятливих умов для активного та збалансованого розвитку різних регіонів, підвищення якості життя населення та гарантування національних соціальних стандартів для всіх громадян, незалежно від місця їх проживання.

Концепція регіональних інноваційних систем (РІС) набула актуальності наприкінці 20-го століття з метою забезпечення сталого регіонального розвитку, покращення стану довкілля та підвищення конкурентоспроможності. Концепція є наслідком зростаючої конкуренції між економічними суб'єктами на світовому ринку та недостатньої спроможності регіональних систем самостійно забезпечувати свою конкурентоспроможність, вона стверджує, що важливі елементи інноваційного процесу розташовані в географічно локалізованих районах, і тому регіональні фактори мають значний вплив [1, с. 94]. Концепція РІС передбачає створення розвиненої інноваційної інфраструктури, розвиток регіональних центрів для координації інноваційних ініціатив, налагодження ефективних зв'язків між учасниками інноваційного процесу та реалізацію регіональних інноваційних стратегій і програм за участі регіональних органів

влади та зацікавлених сторін. Однак, на думку зарубіжних вчених, інфраструктура є необхідною умовою інноваційного розвитку, але її вплив буде незначним, якщо не будуть ефективно налагоджені мережі співпраці [69]. Наприкінці 20-го століття з'явилася нова теорія регіонального розвитку, яка зосереджується на посиленні конкурентоспроможності регіонів. Ця теорія об'єднує підходи та ідеї з різних економічних і соціальних теорій і передбачає використання оригінальних та інноваційних методів для сприяння регіональному розвитку. Оскільки всі країни та регіони прагнуть стати більш розвиненими та конкурентоспроможними, ця концепція становить інтерес як для науковців, так і для практиків.

Наукові дослідження показують, що планування є важливою функцією управління, динамізм якої визначається необхідністю адаптації до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Професійне та якісне планування є запорукою досягнення мети регіонального розвитку [53, с. 144]. Стратегічне планування можна розглядати як систематичний процес визначення цілей, завдань і комплексу заходів, які дозволять компанії, організації або регіону ефективно функціонувати в майбутньому. Прогнозування стану зовнішнього середовища є ключовим елементом стратегічного планування і дозволяє визначити найбільш ефективні напрямки політики та методи досягнення поставлених цілей.

Загалом, стратегічне планування та стратегічне управління є важливими інструментами для успішного розвитку на різних рівнях, включаючи регіональний та інституційний. Вони допомагають визначити відповідні сфери діяльності та забезпечити сталий розвиток у довгостроковій перспективі. Прогнозування економічного і соціального розвитку на національному рівні є процесом передбачення на науковій основі напрямів розвитку країни, сектору економіки або адміністративної районної одиниці, включно з можливими майбутніми станами економічної та соціальної сфери й альтернативними шляхами та строками досягнення параметрів розвитку. Науковиця Гусева О., трактує стратегічне планування як процес формалізації

стратегічних цілей та розробки плану їх досягнення через обрану стратегію. Основними складовими стратегічного планування є систематичний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, визначення стратегічних цілей та орієнтирів, формулювання стратегій для їх досягнення та реалізація стратегічного плану [13, с. 395]. За визначенням Г. Кіш, стратегічне планування на регіональному рівні - це системний процес, за допомогою якого органи державної влади, місцевого самоврядування та громади розробляють стратегічні пріоритети, напрями розвитку та шляхи їх реалізації. Основними рисами стратегічного плану сталого розвитку регіону є визначення сильних і слабких сторін місцевої економіки та спроба зміцнити її конкурентні переваги, зосередившись на покращенні умов життя її мешканців [21, с. 75]

На наш погляд, стратегічне планування та прогнозування є важливими інструментами для забезпечення сталого регіонального розвитку, раціонального використання ресурсів та співпраці між різними секторами та суб'єктами управління. На рис. 1.1. проілюстровано сучасні підходи до трактування регіонального інноваційного розвитку.

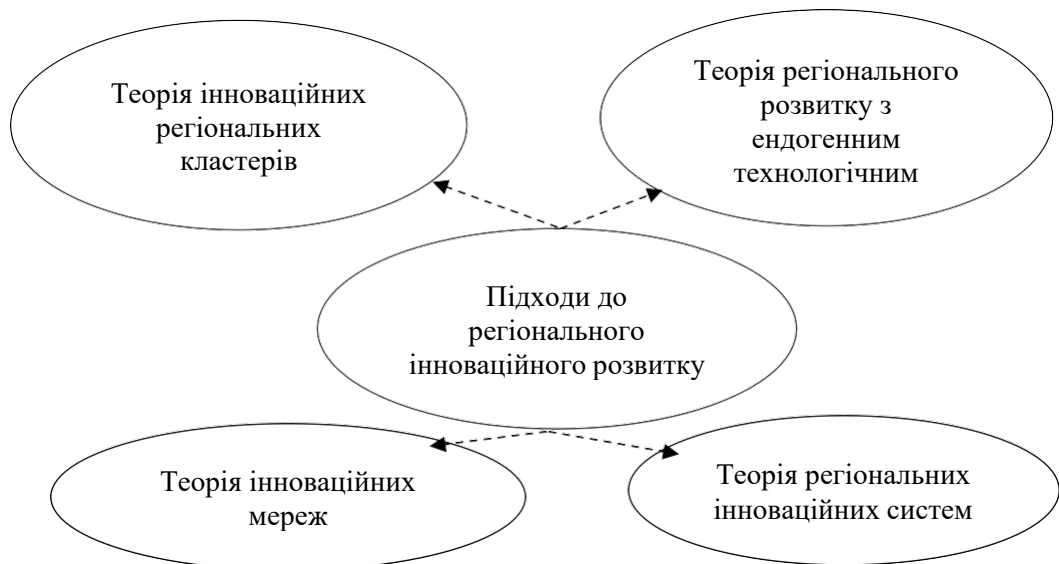


Рис. 1.1. Сучасні підходи до трактування регіонального інноваційного розвитку

У процесі стратегічного планування місцевого розвитку важливо взаємодіяти з широким колом зацікавлених сторін, включаючи державні

установи, місцеві органи влади, неурядові організації та бізнес. Кожна з цих зацікавлених сторін допомагає стабілізувати розвиток регіону, роблячи свій внесок у визначення стратегічних цілей, розробку планів дій та реалізацію стратегії [52, с. 165]. Для розроблення успішних регіональних стратегій використовують різні інструменти, зокрема SWOT-аналіз для оцінювання позитивних і негативних аспектів, потенційних вигод і проблем, аналіз матриці Ікота для визначення проблем, цілей, завдань, технологій і дійових осіб і PESTEL-аналіз для аналізу таких чинників як політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні, правові. Вони допомагають визначити контекст, у якому працює регіон, і врахувати ключові аспекти під час розроблення та реалізації стратегій [7, с. 26].

Таким чином, стратегічне планування регіонального розвитку сприяє його сталому розвитку, враховуючи особливості, можливості та потреби регіонів. Врівноважене та ефективне планування сприяє успішному майбутньому регіону та його соціальному, економічному та екологічному розвитку. Загальні результати дослідження показують, що стратегічне планування регіонального розвитку можна розуміти як підхід до моделі публічного управління, за якої використання природних ресурсів спрямоване на задоволення потреб людства та захист навколишнього природного середовища. При цьому важливо не тільки задовольняти потреби нинішніх поколінь, а й враховувати потреби майбутніх поколінь.

Результати теоретичних досліджень сутності та концепції регіонального розвитку підтверджують, що сталий розвиток можна розглядати як інноваційний напрям досягнення сталого економічного зростання з урахуванням політичних і культурних потреб та зменшенням негативного впливу на навколишнє середовище. У цій сфері вона створює сприятливі умови для НТП і забезпечує задоволення потреб нинішнього і майбутніх поколінь. Відповідно до сталого регіонального розвитку, концепція керованого розвитку є прогресивною і визнає необхідність збалансованого розвитку економічних, політичних і культурних аспектів з урахуванням

екологічних вимог та спрямована на створення безпечного середовища, що характеризується сталістю, системністю, інтеграцією, збалансованістю та стабільністю в процесі розвитку, забезпечуючи інтереси майбутніх поколінь.

Отже, управління процесами, які забезпечують баланс між економічними, соціальними та екологічними процесами розвитку, враховуючи межі використання природних ресурсів навколишнього середовища для досягнення високого рівня життя та потенціалу для захисту і відновлення існуючих і майбутніх екосистем. Сутність стратегічного планування регіонального розвитку на загальнодержавному рівні подано на рис. 1.2.

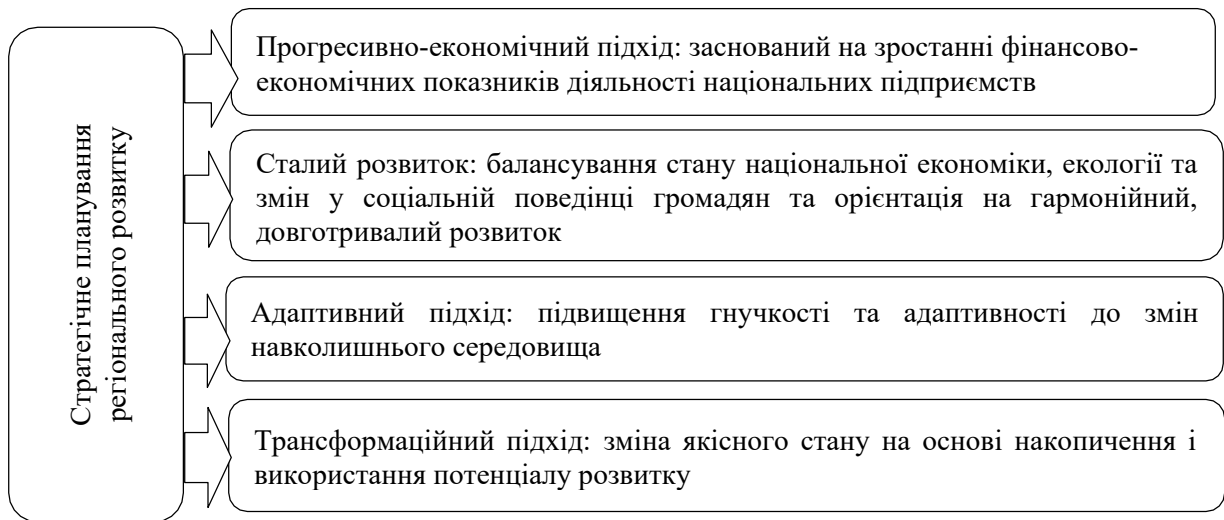


Рис. 1.2. Сутність стратегічного планування регіонального розвитку на загальнодержавному рівні

Отже, стратегічне планування регіонального розвитку - це процес, спрямований на визначення цілей, основних напрямів та пріоритетів розвитку певного регіону на певний період часу, з основною метою забезпечення сталого та збалансованого розвитку регіону з урахуванням потенціалу, особливостей, ресурсів та існуючих проблем конкретного регіону.

На основі аналізу результатів діяльності вітчизняних дослідників було визначено необхідність реформування інституційної, правової та політичної системи для забезпечення ефективної участі громадян у процесах прийняття

рішень, а також необхідність реформування економічної системи для розбудови спроможності генерувати інновації та нові технологічні знання на стійкій основі, незалежно від суспільного устрою. Стратегічне планування сталого розвитку регіонів є дуже важливим механізмом розвитку потенціалу всієї держави не лише через сприяння розробці стратегій і програм регіонального розвитку, але й через формування відповідної державної політики, спрямованої на подолання існуючих політичних, екологічних та економічних проблем і загроз.

1.2. Адміністративні механізми у сфері стратегічного планування регіонального розвитку

Удосконалення державного регулювання економічного розвитку в різних регіонах країни призведе до більш ефективних соціально-економічних змін і реформ, спрямованих на розвиток європейського рівня. Можна виокремити низку проблем, які нині призводять до економічної відсталості та дотаційності більшості регіонів країни і нерівномірного регіонального та місцевого розвитку [7, с. 167].

Слід зазначити, що раніше сталий розвиток розглядався у двовимірній площині, яка ґрунтувалася на взаємозв'язку між економікою та навколишнім середовищем. Однак, безумовно, більш об'єктивним і сучасним є розуміння сталого розвитку як своєрідної тривимірної системи, що враховує економічний, екологічний та соціальний вектори розвитку сучасного суспільства. І саме соціальна або громадська складова заслуговує на особливу увагу. На сучасному етапі розвитку державного управління погляди науковців на визначення складових сталого регіонального розвитку певною мірою різняться. Зокрема, Vorodina O. виділяє наступні основні складові сталого розвитку регіону: сталість процесу або програми, сталість навколишнього середовища (або біологічної системи), соціальна та культурна сталість, економічна та політична сталість [4, с. 145]. Політичні, економічні, екологічні,

соціальні та культурні потреби мають бути гармонізовані. Однак не слід забувати, що сталий розвиток - це безперервний процес. Це процес використання всіх ресурсів суспільства для досягнення належного рівня життя (економічного, екологічного та соціального) як для нинішнього, так і для майбутніх поколінь. Це вимагає від громади усвідомлення своєї реальної ситуації, постановки цілей, здатності досягти цих цілей і потенціалу для отримання підтримки та допомоги [4, с. 146].

Берданова О. наголошує на необхідності розвитку інноваційних елементів сталого розвитку. Ця парадигма народилася в далекому минулому і не відповідає сучасній ситуації, особливо з погляду глибини та швидкості змін у житті людини. В інноваційному світі необхідно використовувати інноваційні підходи для визначення основних принципів його сучасного розвитку [2, с. 10]. Бойко А. перераховує економічну, соціальну, культурну, політичну та правову складові сталого розвитку. Економічний вектор розуміється як більш раціональне використання природних ресурсів, застосування екологічно чистих технологій, починаючи від видобутку і переробки сировини до отримання продукції, що відповідає екологічним стандартам, мінімізації подальшої переробки та безпечної утилізації відходів [3, с. 8].

Звертається увага на позитивні ефекти застосування системного підходу в роботі зі сталого розвитку та зазначається, що в структурі системи сталого розвитку на національному рівні бажано розрізняти соціальну, екологічну та економічну складові: екологічна складова - полягає у визначенні умов і меж відновлення екологічної системи держави в результаті її використання; економічна складова - пов'язана з формуванням економічної системи держави в гармонії з екологічною складовою розвитку; соціальна складова - базується на соціальному контролі сталого розвитку і стосується пошуку засобів подолання однієї з найгостріших проблем сучасності - меж так званого суспільства споживання, в якому особистість все більше пригнічується [50, с. 65]. Тому на основі проведеного аналізу доцільно виокремити чотири основні елементи сталого територіального розвитку території (економічний,

екологічний, соціальний та інституційний/правовий). Аналіз державного підходу до адміністративного регулювання стратегічного планування - важливе питання для впровадження ефективних механізмів управління регіональним розвитком. Цей аналіз допомагає забезпечити належне планування регіонального розвитку та визначити, як це може сприяти досягненню стратегічних цілей і ефективному використанню ресурсів [26]. Питання, пов'язані з аналізом адміністративного регуляторного підходу до стратегічного планування регіонального розвитку:

- нормативно-правова база: контент-аналіз нормативного законодавства, що регулює процеси стратегічного планування, а саме закони, постанови та накази, що регламентують повноваження та компетенцію органів влади у цій сфері;

- цілі та пріоритети: аналіз спрямованості стратегії та програми розвитку регіону, що дозволить визначити, які цілі ставить перед собою держава та які пріоритети є найбільш прийнятними для регіонального розвитку;

- учасники процесу: аналіз їх ролей, компетенцій та взаємозв'язків, визначення державних установ та організацій, що залучені до процесу стратегічного планування регіонального розвитку;

- фінансове забезпечення: аналіз джерел фінансування, ефективність їх використання та фінансових ресурсів для впровадження регіональної стратегії;

- інструменти та методи: аналіз використання цих інструментів та методів для регулювання стратегічного планування регіонального розвитку, включаючи оцінку, індикатори та набір різних інструментів щодо моніторингу ефективності стратегій;

- взаємодія з органами місцевого самоврядування та громадянами: аналіз взаємодії у процесі стратегічного планування регіонального розвитку через розгляд механізмів участі громадян у прийнятті рішень та їх вплив на процес планування;

– передовий досвід: будуть проаналізовані успішні приклади стратегічного планування в інших країнах та регіонах. Будуть проаналізовані позитивні елементи цих практик та їх потенціал для застосування в конкретних місцевих умовах (рис. 1.3.) [19, с. 86].

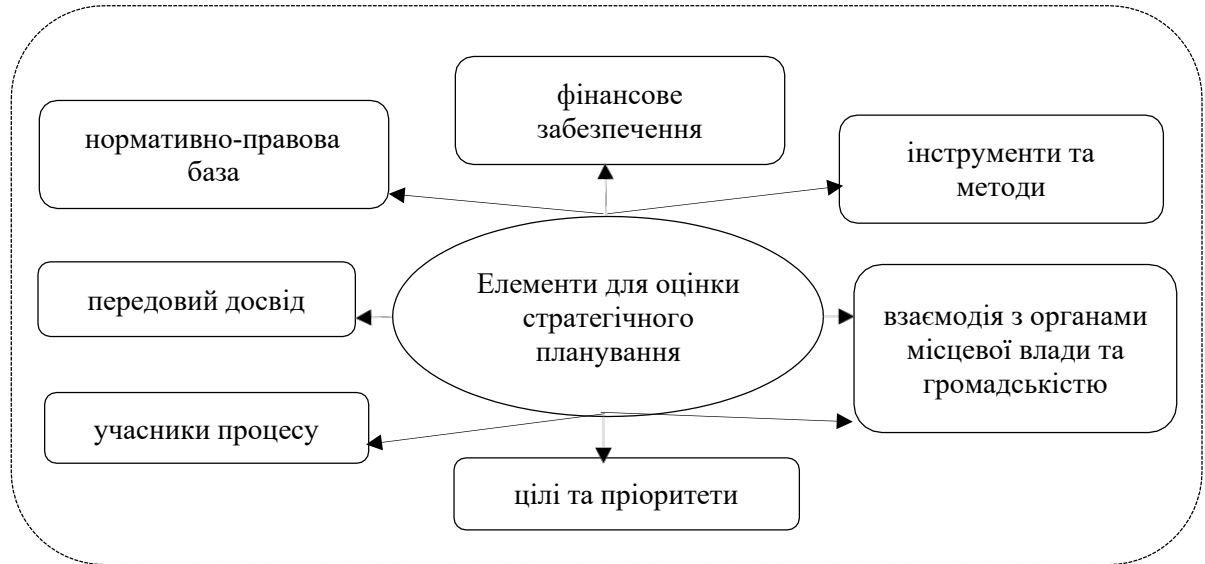


Рис. 1.3. Аспекти пов'язані з аналізом адміністративних механізмів у сфері стратегічного планування регіонального розвитку

Аналіз підходів до адміністративних механізмів у сфері стратегічного планування регіонального розвитку дозволить виявити сильні та слабкі сторони існуючих механізмів управління регіональним розвитком та сприятиме сприяє виробленню більш ефективних підходів до досягнення національних стратегічних цілей. Загалом, стратегічне планування, як процес, дає змогу найефективніше використовувати ресурси для забезпечення функціонування регіонального розвитку та його життєво важливих систем.

В умовах дефіциту ресурсів необхідно визначити пріоритети для розподілу обмежених ресурсів, таких як освіта, розвиток доріг, житлової та соціальної інфраструктури, підвищення заробітної плати та підтримка підприємництва. Мета стратегії в таких ситуаціях - відповісти на питання про характеристики території, визначити пріоритети, цілі та сценарії розвитку території в нинішніх умовах, а також визначити її позицію в межах або поза межами території. Відповідь часто буває складною і вимагає копіткої роботи з

аналізу всіх аспектів життя території та зовнішніх факторів, які на неї впливають [16, с. 20]. Іншими словами, недостатньо говорити про майбутнє регіонального розвитку, необхідно визначити конкурентні переваги та обґрунтувати стратегічний вибір конкретними чинниками. Для аналізу ситуації розвитку регіону в рамках стратегічного планування регіонального розвитку використовуються такі технології аналізу (рис. 1.4.) [22, с. 54].

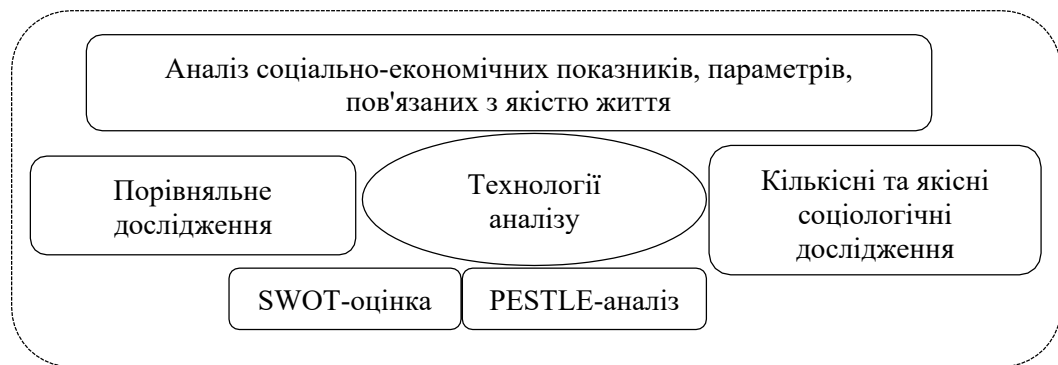


Рис. 1.4. Технології аналізу в рамках стратегічного планування регіонального розвитку

Під час аналізу використовувалися такі джерела даних: генеральні плани регіонального розвитку; інформація виконавчих комітетів, управлінь економіки місцевих державних адміністрацій та місцевих рад; регіональні програми соціально-економічного розвитку та ступінь їх виконання; статистичні дані Державного комітету статистики України та його обласних управлінь; інформація міністерств; результати соціологічних опитувань; результати наукових досліджень, інші джерела інформації [8]. Тому, щоб отримати правильне уявлення про ситуацію, необхідно порівняти статистичні показники України із середніми по Україні загалом і зі статистичними даними інших регіонів-конкурентів та аналогічних міст в інших країнах. Також необхідно уточнити місце регіону в національному поділі праці.

SWOT-аналіз часто використовують для визначення якісних параметрів розвитку регіону. Цей метод допомагає виявити сильні та слабкі сторони регіону, а також зовнішні можливості та ризики для подальшого розвитку. Такий аналіз дає змогу зробити узагальнення про ключові параметри

економічного, соціального та політичного розвитку регіону. Додаткові аналітичні методи, такі як порівняльний аналіз, можуть бути використані для глибшого дослідження. SWOT-аналіз - це методологія, розроблена для пошуку раціональних рішень для регіонального розвитку в умовах конкуренції. Нині цю методологію широко використовують для оцінювання пріоритетів регіонального та місцевого розвитку.

Аналіз сильних і слабких сторін регіону дає змогу більш детально виявити якості, які необхідно посилити або скоригувати, а вивчення зовнішніх чинників - визначити можливості та ризики, що впливають на майбутні перспективи. SWOT-аналіз може бути використаний для кращого розуміння економічних, соціальних і політичних параметрів регіонального розвитку та пошуку оптимальних рішень для стратегій регіонального розвитку [27, с. 119]. Такий захід як оцінювання проводять, коли потрібен глибший і всебічний аналіз взаємозв'язку між проблемами та потребами цільової групи та стан впровадження [39, с. 121]. До головних категорій оцінювання, в залежності від розташування в циклі стратегічного планування, відносять (рис 1.5.):

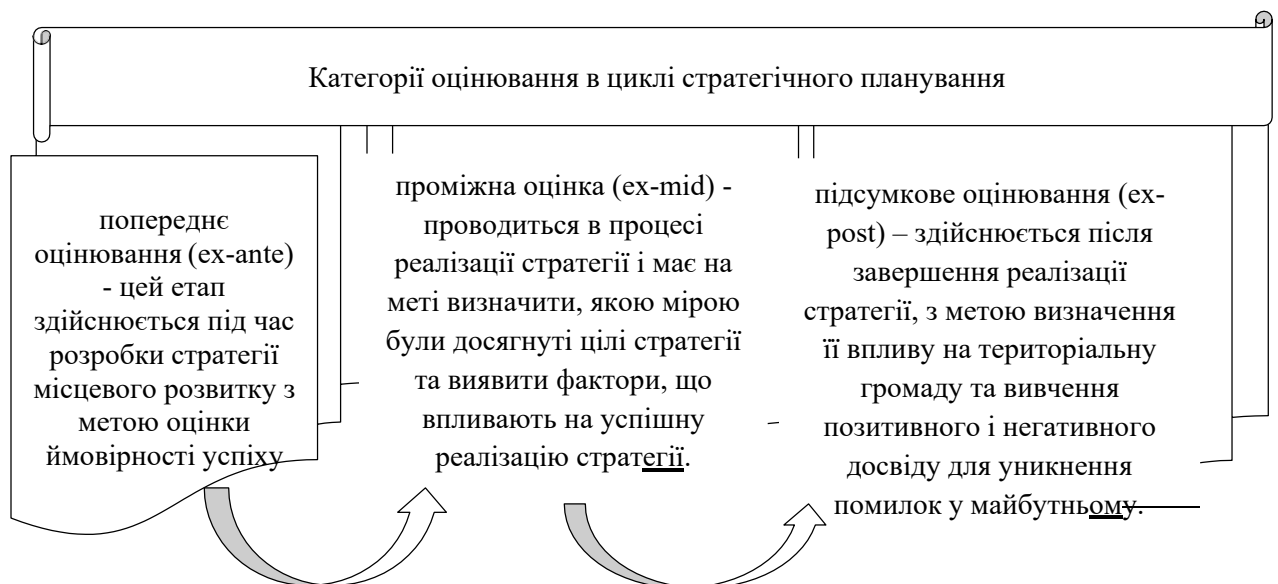


Рис. 1.5. Основні категорії оцінювання в залежності від їхнього розташування в циклі стратегічного планування

Для проведення ефективного моніторингу необхідно визначити наступне: етап та періодичність моніторингу: чи буде здійснюватися

моніторинг загальної соціально-економічної ситуації, чи основна увага буде зосереджена на виконанні конкретних завдань і програм, передбачених стратегією регіонального розвитку; перелік індикаторів: показники, які будуть аналізуватися для оцінки реалізації стратегії; частота збору та аналізу даних: як часто будуть збиратися та аналізуватися дані; відповідальність за збір даних: хто збирає дані, яким чином і в якій формі; відповідальність за аналіз даних: хто аналізує зібрану інформацію, як довго і як повідомляються результати; використання результатів моніторингу: хто відповідає за обробку результатів, отриманих під час аналізу індикаторів, і як вони можуть бути використані в подальшому; фінансування моніторингової діяльності: як і звідки фінансується моніторинг [30, с. 88].

Що стосується індикаторів, то система моніторингу повинна включати і охоплювати місцеві середньострокові програми, щорічні програми економічного і соціального розвитку та проекти, що реалізуються в рамках стратегій місцевого розвитку. Моніторинг громадської думки також має здійснюватися шляхом проведення соціологічних опитувань та залучення громадськості для отримання зворотного зв'язку з метою підвищення ефективності стратегії.

До форм проведення організації моніторингу і оцінювання стратегії місцевого розвитку доцільно віднести наступні (рис. 1.6.) [68; 20, с. 15]. Після збору та аналізу даних моніторингу проводиться оцінка стратегії регіонального розвитку або окремих її частин. Оцінка включає в себе досягнення цілей, вплив і наслідки, а також можливі альтернативи. Мета дослідження досягнення цілей - визначити, чи були досягнуті заплановані результати та який вплив і результати були досягнуті в розвитку території.

Аналіз охоплює всі підсумкові показники, включно як з очікуваними, так і несподіваними результатами. Для підвищення незалежності та об'єктивності оцінки можна використовувати такі підходи: залучення незалежних зовнішніх консультантів на основі конкурсного відбору; наявність наглядового комітету, що включає широке коло зовнішніх і внутрішніх

експертів; використання комплексних методів збору даних; подання результатів і рекомендацій, заснованих на фактичних даних [17, с. 158].

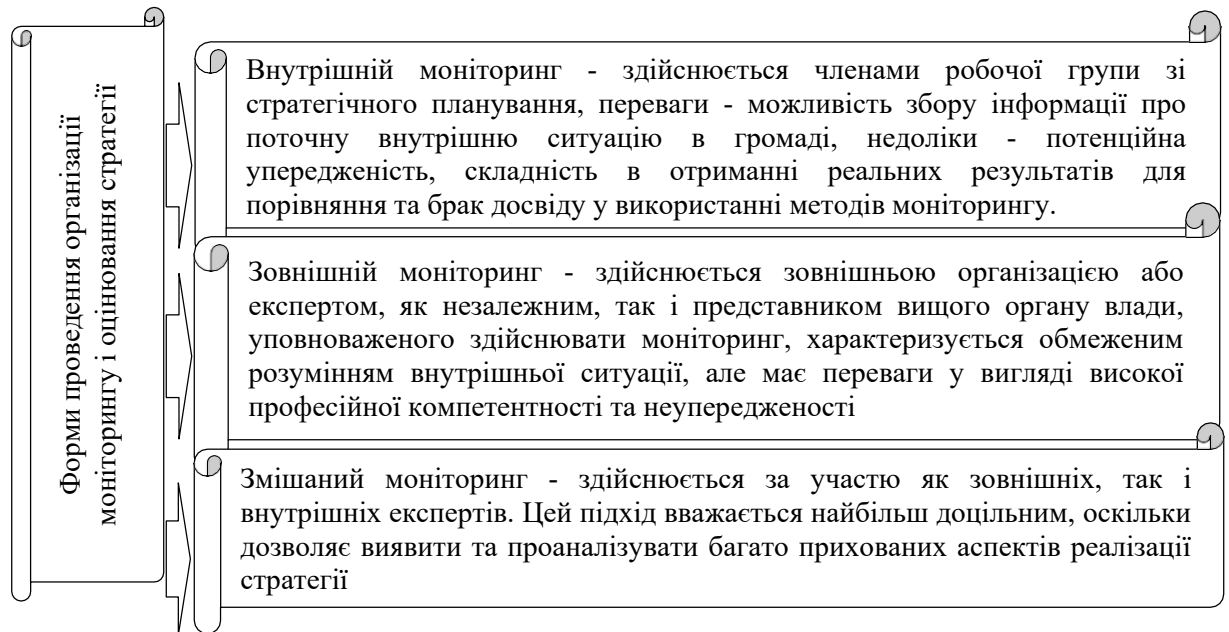


Рис. 1.6. Форми проведення організації моніторингу і оцінювання стратегії регіонального розвитку

Звіт про оцінку має бути стислим документом, що містить стратегії, методологію оцінки, висновки та рекомендації щодо подальшого розвитку. Водночас він має уникати безлічі несуттєвих рекомендацій і концентруватися на ключових аспектах. Моніторинг та оцінка стратегій регіонального розвитку ґрунтуються на використанні показників, які є мірами досягнення цілей та очікуваних результатів стратегічного плану.

Для моніторингу використовують різні типи показників. [16, с. 25]. Індикатори мають забезпечувати баланс між кількісними та якісними показниками. Важливо залучати зацікавлені сторони на етапі планування та враховувати специфіку галузі та сектору. Стратегії регіонального розвитку оцінюються за критеріями [11] (рис. 1.7.).

З урахуванням цих критеріїв показники моніторингу та оцінки слугують орієнтирами для визначення ефективності та досягнення цілей Стратегії регіонального розвитку. Тому моніторинг та оцінка є важливими інструментами в процесі реалізації стратегій регіонального розвитку. Ці

процеси базуються на індикаторах, які визначають хід виконання плану та досягнення його результатів.

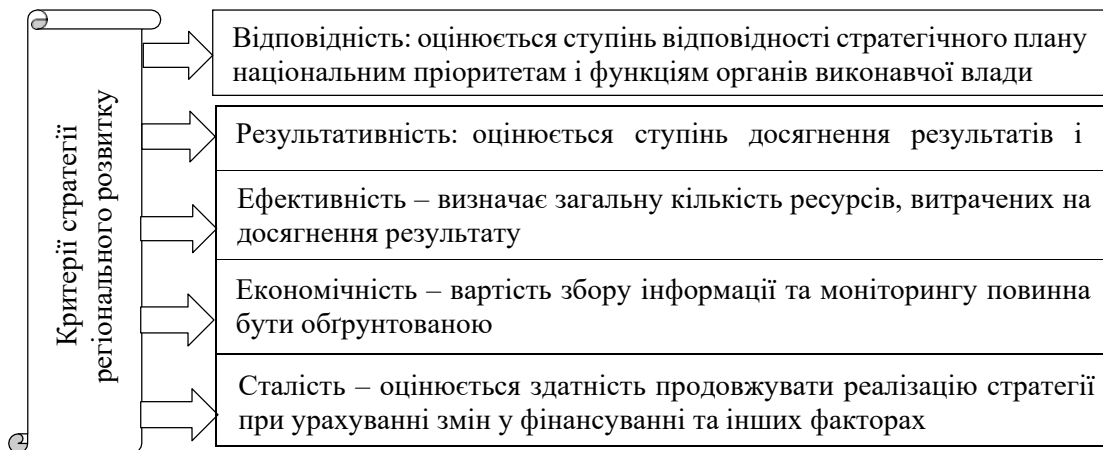


Рис. 1.7. Критерії стратегії регіонального розвитку

Таким чином, успішна оцінка стратегій регіонального розвитку має ґрунтуватися на таких критеріях, як актуальність, дієвість, результативність, економічна ефективність та сталість. Ці критерії дають змогу оцінити, чи були досягнуті поставлені цілі, а також виміряти баланс ресурсів, витрачених на реалізацію стратегії. Усі зібрані дані індикаторів будуть використані для порівняльного аналізу ефективності реалізації стратегії регіонального розвитку та визначення того, чи були досягнуті поставлені цілі. Належна підтримка моніторингу та оцінки забезпечить довгострокову стійкість та успіх стратегії регіонального розвитку.

Висновки до розділу 1.

Розглянуто стратегічне планування на регіональному рівні як системний процес, за допомогою якого органи державної влади, місцевого самоврядування та громади розробляють стратегічні пріоритети, напрями розвитку та шляхи їх реалізації. Визначено, що основними рисами стратегічного плану сталого розвитку регіону є визначення сильних і слабких сторін місцевої економіки та спроба зміцнити її конкурентні переваги, зосередившись на покращенні умов життя її мешканців

З'ясовано необхідність реформування інституційної, правової та політичної системи для забезпечення ефективної участі громадян у процесах прийняття рішень, а також необхідність реформування економічної системи для розбудови спроможності генерувати інновації та нові технологічні знання на стійкій основі, незалежно від суспільного устрою. Стратегічне планування сталого розвитку регіонів є дуже важливим механізмом розвитку потенціалу всієї держави не лише через сприяння розробці стратегій і програм регіонального розвитку, але й через формування відповідної державної політики, спрямованої на подолання існуючих політичних, екологічних та економічних проблем і загроз.

Окреслено аспекти пов'язані з аналізом адміністративних механізмів у сфері стратегічного планування регіонального розвитку та виявлено, що аналіз підходів до адміністративних механізмів у сфері стратегічного планування регіонального розвитку дозволить виявити сильні та слабкі сторони існуючих механізмів управління регіональним розвитком та сприятиме сприяє виробленню більш ефективних підходів до досягнення національних стратегічних цілей.

Виокремлено основні категорії оцінювання в залежності від розташування в циклі стратегічного планування, форми проведення організації моніторингу і оцінювання стратегії місцевого розвитку та критерії стратегії регіонального розвитку, з урахуванням яких показники моніторингу та оцінки слугують орієнтирами для визначення ефективності та досягнення цілей Стратегії регіонального розвитку.

РОЗДІЛ 2.

СУЧАСНИЙ СТАН СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

2.1. Оцінка законодавчого забезпечення стратегічного планування на регіональному рівні

Сталий розвиток регіону забезпечується шляхом розробки комплексного та довгострокового стратегічного плану, що охоплює документи довго-, середньо- та короткострокового прогнозування та планування, а також шляхом участі громадськості в управлінні на основі відповідної нормативно-правової бази та з урахуванням принципів сталого розвитку.

Всі останні події, пов'язані з політикою, війною, фінансово-економічною кризою, зростанням рівня бідності українців та окупацією територій, на яких розташовані важливі промислові підприємства, показують, що існуючі правові інструменти захисту національних інтересів та національної безпеки є неефективними та слабкими. Така ситуація значною мірою пов'язана з недосконалістю законодавчої бази. У такій ситуації необхідна розробка стратегії, що випливає зі стратегічного планування та включає в себе ефективні законодавчі інструменти.

Виходячи з цього, можна стверджувати, що нормативна база стратегічного планування на регіональному рівні в Україні має базуватися на таких глибоких концептуальних засадах:

- загальні та специфічні принципи сталого розвитку регіону;
- взаємозв'язок між національними стратегічними планами та політикою ЄС у сфері сталого розвитку;
- наступність стратегічних планів і програм;
- взаємодія та співпраця, логіка та узгодженість, інтеграція всіх видів планів на різних рівнях і за різними напрямками;

– формулювання майбутніх перспектив, визначення місії, стратегічних цілей та основних принципів розвитку.

Надалі, проведемо оцінку основних законодавчих та нормативних актів, що регулюють діяльність органів державної влади у сфері територіального розвитку. Потенціал регіонів України до переходу на вищий щабель розвитку нині визначається особливостями промислового виробництва в регіоні. Пріоритетність видів економічної діяльності та доцільність концентрації фінансових, матеріальних і людських ресурсів у певних економічних центрах регіону, його інфраструктура, зайнятість та якість життя значною мірою визначаються промисловим контекстом.

Законодавчо-нормативну базу стратегічного планування регіонального розвитку можна умовно поділити на три блоки (рис.2.1.) [34, с. 28].

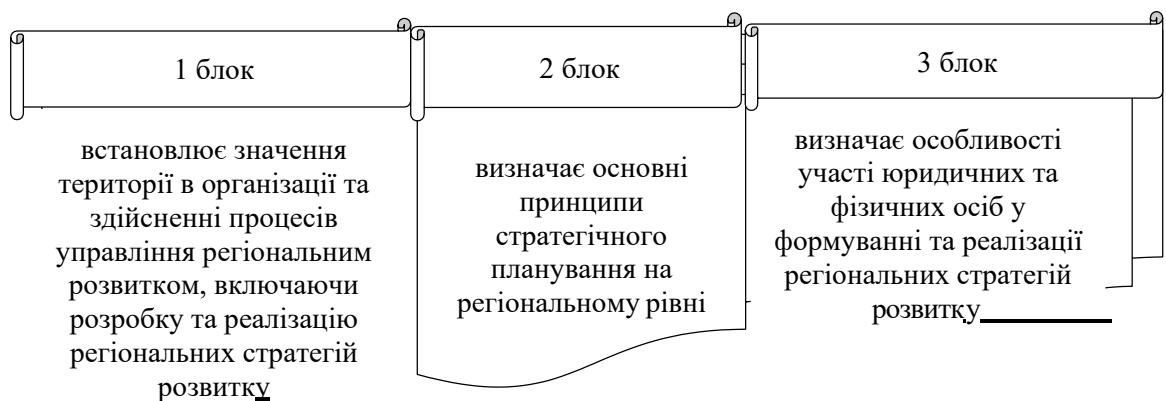


Рис. 2.1. Блоки законодавчо-нормативної бази стратегічного планування регіонального розвитку

Між тим, на жаль, на сьогодні відсутні дієві правові механізми захисту національних інтересів держави.

1. Державний бюджет: використання схем оптимізації оподаткування прибутку, які створюють можливості для відтоку великого капіталу за кордон і фактично є податком на прибуток;

2. Стан довкілля: слід збільшити штрафи та санкції за забруднення довкілля відходами виробництва, щоб власники бізнесу інвестували в технологічне вдосконалення та модернізацію виробництва, встановлення

фільтрів та іншого обладнання, спрямованого на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

3. Рівень життя місцевого та міського населення: підприємства повинні забезпечувати належний рівень заробітної плати для своїх працівників, створювати нові робочі місця та інші можливості.

4. Соціальні настрої, політичні уподобання, свободу вираження поглядів та інші аспекти життя населення [10, с. 106].

Законодавство, пов'язане з Національною регіональною політикою, включає в себе низку українських нормативних актів поданих на рис. 2.2.

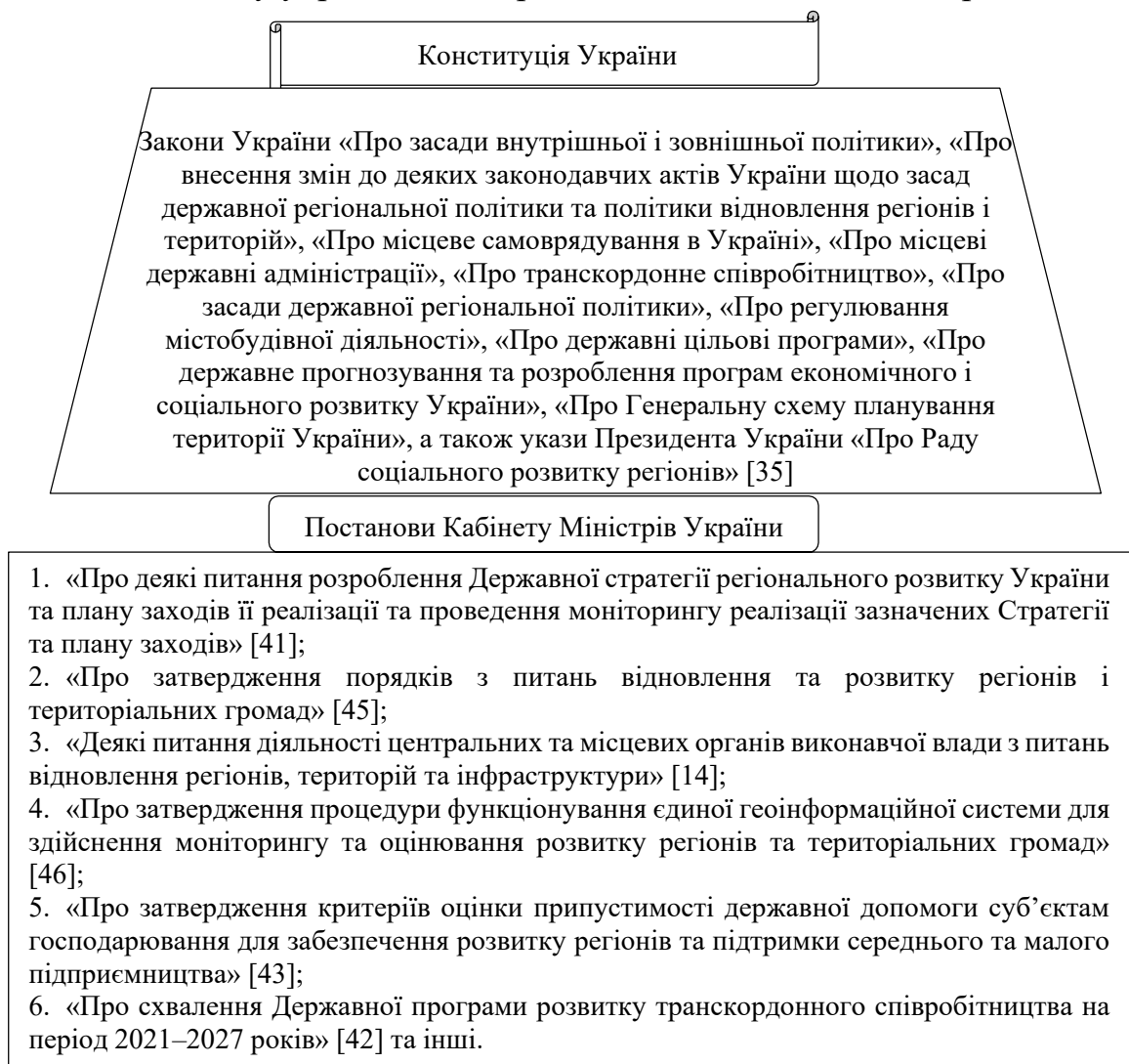


Рис. 2.2. Нормативні акти та постанови Кабінету Міністрів України що стосуються державної регіональної політики

Важливу роль у цьому контексті відіграють міжнародні договори

України, ратифіковані Верховною Радою України, тобто Стратегії регіонального розвитку мають відповідати державній політиці у сфері регіонального розвитку, узгоджуватися з Державною стратегією регіонального розвитку на період 2021-2027 років [42] та Національною економічною стратегією 2030 [44]. У міжнародному контексті важливу роль відіграла резолюція Генеральної Асамблеї ООН щодо відповідності стратегії до Цілей сталого розвитку 2030.

Крім того, важливу роль відіграє Європейська стратегія інновацій та належного врядування на місцевому рівні [9; 29], основною метою якої є мобілізація та стимулювання діяльності національних і місцевих суб'єктів. Вона спрямована на те, щоб громадяни всіх європейських країн користувалися благами ефективного демократичного управління на регіональному рівні. Це досягається шляхом проведення політики, спрямованої на постійне підвищення якості надання послуг на місцевому рівні, залучення громадян і реалізації їхніх законних інтересів.

Розробники цієї Стратегії вважають, що цієї мети можна досягти, виконавши три основні завдання:

1. Громадяни є ключовими учасниками всіх демократичних інститутів та процесів.

2. Керівні органи постійно вдосконалюють свої методи управління на основі 12 принципів «належного демократичного врядування», таких як чесні вибори, представництво та участь, зворотній зв'язок, оперативність, ефективність та результативність, відкритість та прозорість, верховенство права, етична поведінка, спроможність та компетентність, сталий розвиток та стратегічна орієнтація.

3. Держави-члени або регіональні органи влади, залежно від інституційної структури держав-членів, повинні створювати та підтримувати інституційні передумови для вдосконалення управління на місцевому рівні, беручи до уваги свої існуючі зобов'язання за Європейською хартією самоврядування та іншими стандартами Ради Європи [66].

Система організаційно-правового забезпечення регіонального розвитку в Україні складається з низки вищих органів законодавчої та адміністративної влади, державних комісій, комітетів та інших органів. Їх діяльність спрямована на управління та регулювання всіх аспектів сталого розвитку регіону, але координація діяльності цих органів є недостатньою.

Національна стратегія регіонального розвитку слугує відцентровою моделлю для досягнення загальнодержавних цілей. Стратегія виявляє поточні тенденції та закономірності розвитку, формулює пріоритетні напрями в структурному, інвестиційному, інноваційному та соціальному секторах, також вона спрямована на формування далекосяжних сценаріїв соціально-економічного регіонального розвитку та визначення етапів і термінів реалізації цих планів [58]. Під час розроблення стратегічного плану розвитку території необхідно враховувати ключові пріоритети Стратегії економічного і соціального розвитку України, Національної стратегії регіонального розвитку, Стратегії регіонального розвитку та Стратегії розвитку економічного сектору. Іншими словами, стратегічний план розвитку території має бути узгоджений зі стратегічними цілями стратегічних документів.

Збалансований розвиток українського суспільства, тобто рівність в економічному, соціальному та екологічному плані; визнання неможливості довгострокового зростання суспільства в умовах погіршення стану довкілля; екологічно та техногенно безпечні умови життя населення; утвердження гуманізму, демократії та загальнолюдських цінностей; еколого-економічна збалансованість та узгодженість розвитку в кожному регіоні.

Визначені основні загальні принципи сталого розвитку та принципи регіонального сталого розвитку, а також результати аналізу ключових документів, що входять до існуючої нормативно-правової бази стратегічного планування сталого розвитку, дозволили сформулювати принципи стратегічного планування сталого розвитку в регіоні. Серед конкретних принципів ми вважаємо важливими наступні

– інформаційний - забезпечення високого рівня доступу мешканців

міста до публічної інформації, виявлення можливостей, що виникають завдяки вільному доступу до нових способів сприйняття та розвитку, а також захист мешканців міста від негативної інформації, що може загрожувати життю та здоров'ю людей;

– партнерські відносини між місцевою владою, приватним сектором, а саме промисловими бізнес-структурами та організаціями громадянського суспільства, у спільному розробленні та реалізації різноманітних заходів, програм і проєктів, спрямованих на поліпшення якості життя місцевого населення. ;

– знизити негативний вплив промислової діяльності на навколишнє середовище;

– гарантування енергоефективності, енергозбереження у промисловому виробництві та охорона регіональних історичних та культурних цінностей;

– відповідність діяльності промислових підприємств регіональним змінам у галузі охорони праці та промислової безпеки;

– оптимальне розміщення продуктивних сил є важливим аспектом. Це пов'язано з тим, що процес розміщення промислового виробництва визначає трансформацію регіональної структури регіону і впливає на регіональний розвиток. Регіональна спеціалізація промислового виробництва та поглиблення його інтеграції є важливими передумовами для досягнення економічно-соціального розвитку регіону;

– алгоритм - створення систем для виявлення інформації, яка є потенційно деструктивною та заважає суспільству відкриватися до нових можливостей;

– технологія - забезпечення постійного розвитку технологій, особливо тих, що використовуються у промисловому виробництві, з метою зменшення негативного впливу на довкілля. Інтенсивне оновлення обладнання та технологій і пов'язані з цим зміни в промисловій структурі є потужним стимулом для розвитку суспільства в цілому. Цей процес допомагає території перейти на якісно вищий рівень розвитку, успіх якого значною мірою

залежить від промислового прогресу;

– принцип регіонально-просторової орієнтації визначає, що одним із головних завдань у контексті глобальних економічних, екологічних і соціальних проблем суспільства є залучення суб'єктів до реалізації стратегій сталого розвитку (як національних, так і регіональних). Особлива увага приділяється місцевим спільнотам, які водночас є важливими центрами людської діяльності [55, с. 210].

Загалом правова база регіональної політики України включає в себе закони, нормативні акти та методики, спрямовані на регулювання і підтримку розвитку регіонів і територій. Однак аналіз показує, що нормативно-правова база, яка підтримує розробку та реалізацію стратегій розвитку громад, є нечіткою, непослідовною та фрагментарною. Існує неузгодженість між різними нормативно-правовими актами, а також ці акти містять нечіткі та суперечливі положення. Тому існує нагальна потреба в гармонізації суперечливих норм і положень та оновленні законодавства.

Удосконалення нормативно-правової бази призведе до певної стандартизації процедурних аспектів розробки стратегій, більш чіткого розподілу обов'язків і повноважень місцевих органів влади у цій сфері між підрозділами з розробки стратегій і, в цілому, до підвищення ефективності управління регіональним розвитком та регіональної політики.

2.2. Аналіз проблем та викликів при запровадженні інноваційних технологій стратегічного планування на рівні регіонів

У сучасному світі, де технологічний розвиток стрімко прогресує і впливає на різні сфери життя, особливого значення набуває використання новітніх технологій та впровадження стратегічного планування. Ці два елементи взаємодіють і підсилюють один одного в контексті реалізації стратегічних цілей на регіональному рівні. Здатність регіону до сталого розвитку, адаптації до мінливого середовища та отримання конкурентних

переваг залежить від успішного поєднання інноваційних технологій та ефективних практик стратегічного планування.

Однак, поряд з потенціалом інноваційних технологій та методів стратегічного планування, існують також виклики та питання, які потребують уваги. До них відносяться такі питання, як вибір найбільш підходящої технології для конкретного регіону, адаптація новітніх методів до конкретних обставин, а також забезпечення наявності навичок і потенціалу, необхідних для ефективного впровадження інновацій. Ще одне завдання - розглянути ефективність і стійкість впроваджених інноваційних технологій і стратегій з плином часу. Перехід до нового підходу може вимагати значних інвестицій і змін у робочих процесах, що призведе до невідповідностей і опору [55, с. 209].

Тому важливо проаналізувати проблеми та виклики, які можуть виникнути при застосуванні інноваційних технологій та практик стратегічного планування на регіональному рівні. Це дозволить регіону оцінити свою здатність використовувати потенціал новітніх інновацій для підвищення конкурентоспроможності, забезпечення сталого розвитку та покращення якості життя своїх громадян.

Існує два типи чинників, що впливають на ситуацію розвитку: зовнішні та внутрішні. Зовнішні чинники діють за межами країни і впливають на учасників інноваційного процесу. Внутрішні чинники, навпаки, діють усередині країни і впливають тільки на її керівні суб'єкти. Вплив явищ, подій та обставин, що створюють перешкоди для розвитку інновацій, може призвести до руйнування або часткового руйнування органу управління як системи. Вони можуть бути незначними або глибокими, явними або прихованими, залежно від рівня управлінського впливу та характеру траєкторії.

Реалізація стратегічного регіонального розвитку в контексті сучасних технологій і передового досвіду - це серйозний виклик, що містить у собі не тільки можливості, а й обмеження та непередбачувані перешкоди. Інноваційні підходи до сучасних технологій і стратегічного планування дають змогу

регіону ефективно реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, адаптуватися до глобальних і регіональних викликів і домагатися стабільного та сталого розвитку [54, с. 18]. Однак існує безліч проблем, що перешкоджають успішному впровадженню інновацій та ефективному стратегічному плануванню, включно з неефективною організаційною структурою підприємств, неефективним управлінням, неправильним вибором продуктів і послуг, неадекватним прогнозуванням технологічного розвитку та фінансовим дисбалансом, - усе це може перешкоджати інноваційному зростанню в регіоні.

Аналіз та ліквідація цих перешкод - необхідна умова для успішного розвитку інновацій. Для цього рекомендується розглянути інформаційно-аналітичні системи, процеси ухвалення рішень, комунікації з керівництвом і відповідний розподіл ресурсів, у тому числі фінансових. Зокрема, важливо розробляти інноваційні стратегії, що повністю відповідають місцевим реаліям і можливостям. Загалом, визначення та подолання бар'єрів і викликів є невід'ємною частиною процесу стратегічного розвитку регіону у відповідь на динамізм технологічного та соціального середовища. Враховуючи ці аспекти, регіон може належним чином використати свій інноваційний потенціал, забезпечити сталий розвиток і досягти високого рівня конкурентоспроможності та стійкості в довгостроковій перспективі.

Сталий розвиток регіону та впровадження інноваційних методів вимагають подолання можливих ризиків і перешкод у цьому процесі. Ефективні стратегії менеджмента регіональним розвитком передбачають активне використання інноваційних підходів, методів та менеджментських рішень. Водночас необхідно враховувати можливі ризики та перешкоди. Тому стратегічне управління регіональним розвитком передбачає усунення потенційних перешкод і загроз. Серед іншого, важливо розробити ефективні системи менеджмента, здатні реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, уникати кризових ситуацій та забезпечувати сталий розвиток. Важливою частиною менеджмента інноваційним розвитком є розроблення стратегії щодо

ліквідації можливих перешкод і загроз, яка передбачає аналіз та оцінку, а також вибір оптимального способу створення системи превентивних заходів. Важливим моментом є запобігання можливим кризам та їх подолання шляхом удосконалення стратегічного менеджменту інноваційним розвитком.

Управління процесом ліквідації перешкод на шляху розвитку інновацій означає реалізацію системи управлінських рішень, що забезпечують подолання можливих загроз і ризиків. Тобто це комплексний підхід до аналізу та реагування на негативні явища, події та ситуації, які можуть з'явитися в інноваційному процесі. Тому ефективне управління регіональним інноваційним розвитком потребує ґрунтовної оцінки, стратегічного планування та ліквідації можливих перешкод і загроз. Це дасть змогу зберегти життєздатність і сталість організації або підприємства в умовах неясності.

Процес прогресивного регіонального розвитку через подолання бар'єрів інноваційного процесу включає наступні етапи [40, с. 70] (рис. 2.3.).

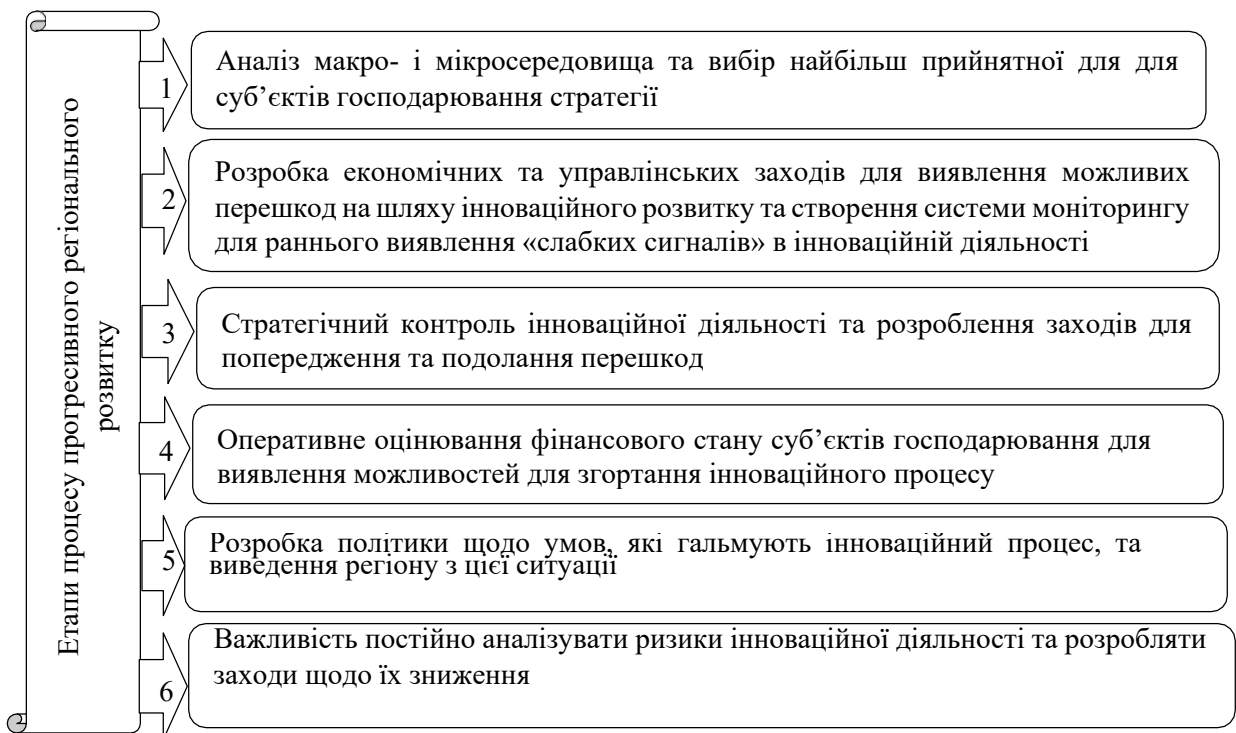


Рис. 2.3. Етапи процесу прогресивного регіонального розвитку через подолання бар'єрів інноваційного процесу

У цій структурі є два основні компоненти: допоміжна частина враховує

організаційні, методологічні та нормативні аспекти. Функціональна частина об'єднує адміністративні завдання, пов'язані з подоланням перешкод, такі як планування, організація, мотивація, управління та регулювання.

Підсистема управління ліквідацією перешкод для інноваційного розвитку визначається як невід'ємна частина системи управління регіональним розвитком. Ця підсистема має бути забезпечена на ранній стадії розроблення стратегії регіонального розвитку, а управління нею передбачає реалізацію різних функцій, включно з плануванням, організацією, мотивацією, контролем і регулюванням.

Важливість організаційного етапу в процесі управління усуненням перешкод фактично підвищується завдяки наголошенню на ролі планування та ухвалення управлінських рішень з урахуванням поточної ситуації. Цей етап передбачає практичну реалізацію ухваленого плану і включає в себе фінансову підтримку та процеси впровадження. Важливо створити команду експертів, метою якої буде підтримка організації та розвиток інноваційного процесу. У процесі організації важливо стандартизувати плани дій, розподілити їх серед співробітників і налагодити процеси управління. Крім того, у процесі управління подоланням перешкод на шляху інновацій важливо забезпечити систему мотиваційних чинників для груп, які беруть участь у виявленні перешкод, запобіганні криз і реагуванні на них [5, с. 88].

На етапі контролю інноваційний процес перевіряється на відповідність показникам, установленим у плані фінансового оздоровлення. Для цього визначаються критерії та кількісні показники для перевірки ефективності та результативності усунення перешкод. Для керівництва важливо діагностувати стан перешкод і загроз для розвитку інновацій. Це дає змогу оцінити і спрогнозувати фінансову ситуацію та виявити причини виникнення перешкод. Існують різні етапи діагностики, включно з моніторингом, експрес-діагностикою та базовою діагностикою. Моніторинг спрямований на виявлення ранніх ознак порушення і накопичення інформації для експрес-діагностики. При цьому оцінюється фінансова підтримка, рушійні сили

інновацій та усунення інвалідності. Базова діагностика уточнює рівень порушення і виявляє його причини [37, с. 169]. Таким чином, планування, організація, управління та діагностика є ключовими функціями в управлінні, які усувають перешкоди на шляху інноваційного розвитку. Вони відіграють важливу роль в успішній реалізації стратегічного регіонального розвитку.

Існує безліч чинників, що перешкоджають розвитку інновацій, як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі організації. Тому менеджерам необхідно вирішувати три основні питання під час управління усуненням перешкод на шляху розвитку інновацій [64, с. 16] (рис.2.4.).

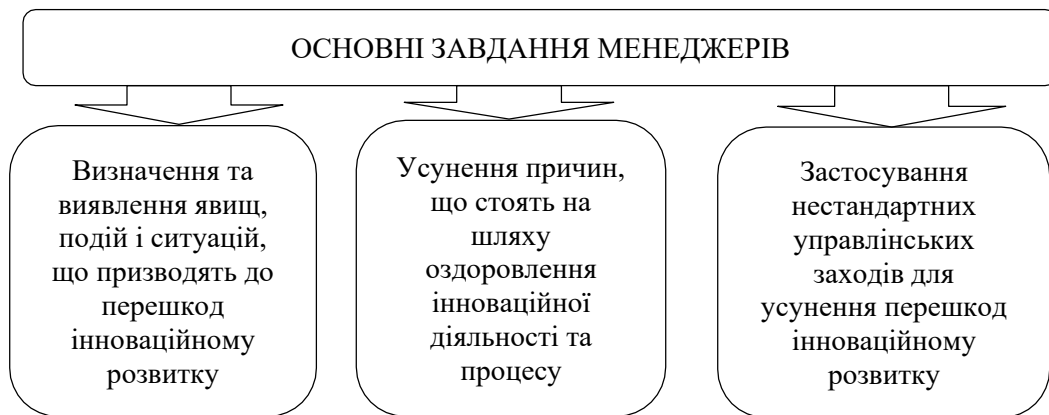


Рис. 2.4. Основні завдання менеджерів під час управління ліквідацією перешкод на шляху розвитку інновацій

Ефективне управління, спрямоване на усунення перешкод для розвитку інновацій, повинно містити в собі стратегічний підхід. Важливо, щоб інноваційна стратегія організації була чітко сформульована і регулярно коригувалася відповідно до змін зовнішнього середовища. Це дасть змогу організації розвиватися більш інноваційно та знизити вразливість до кризових ситуацій. Щоб стратегічний регіональний розвиток був успішним, менеджери повинні вміти передбачати можливі перешкоди, готуватися до них і адекватно реагувати на них. У ситуаціях, коли на шляху інноваційного розвитку виникають перешкоди, головне завдання менеджера - запобігти або пом'якшити шокову фазу, спричинену цими перешкодами, а також швидко адаптуватися до ситуації та стабілізувати її. Управління, що спрямоване на

ліквідацію перешкод для розвитку інновацій, має включати: постійний моніторинг зовнішніх і внутрішніх умов інноваційної діяльності; розробку заходів щодо зниження зовнішньої вразливості інноваційного процесу; підвищення гнучкості внутрішніх організацій, що займаються інноваційною діяльністю; складання планів готовності до запобігання виникненню перешкод для інноваційного розвитку та розробка та впровадження попередніх заходів щодо запобігання виникненню ситуацій, що перешкоджають інноваційному розвитку. Основні напрямки стратегічного регіонального розвитку згруповано і поданно на рис. 2.5.

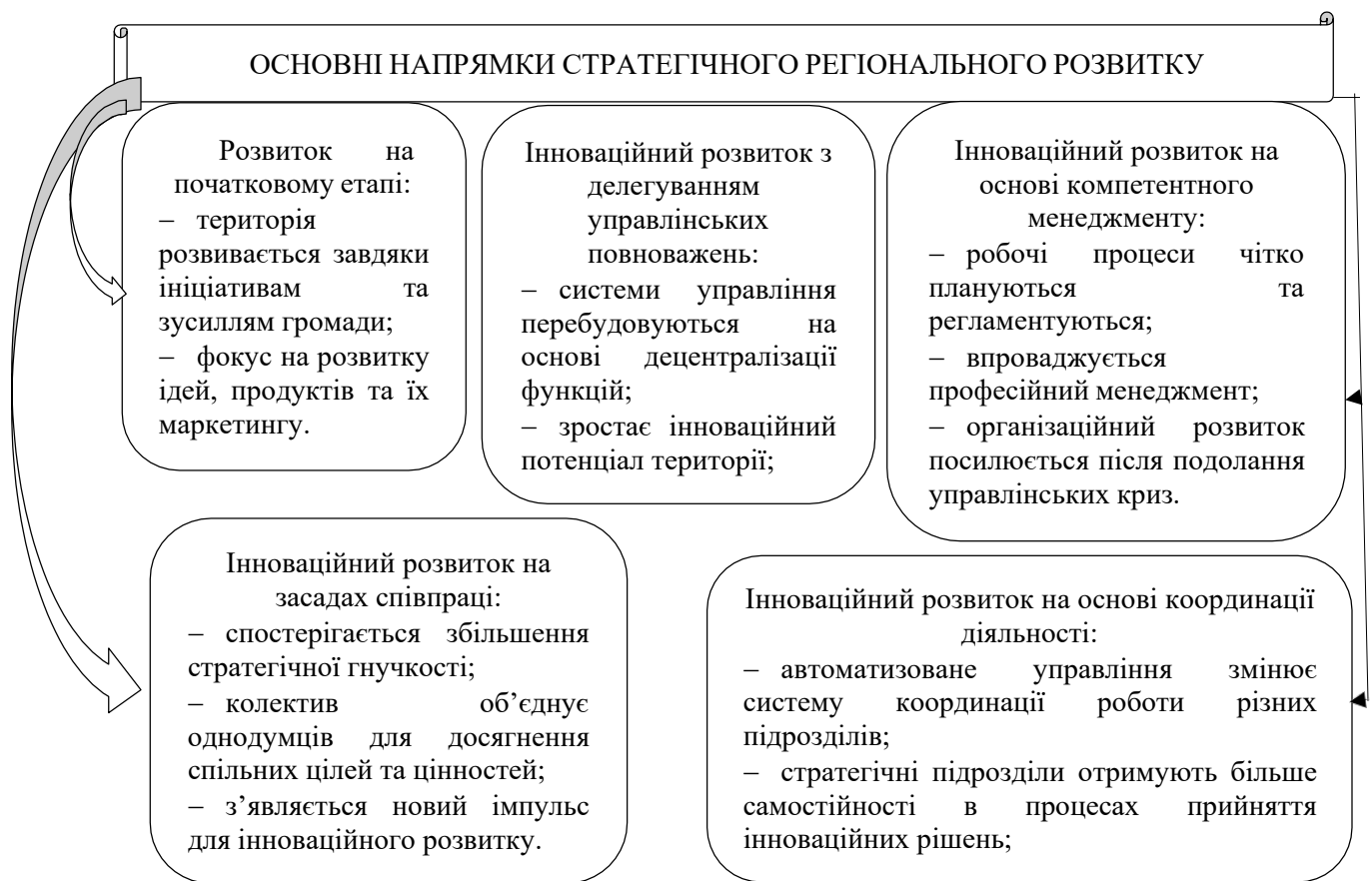


Рис. 2.5. Основні напрямки стратегічного регіонального розвитку [67].

Усі ці підходи пов'язані з відповідними перешкодами та факторами. Іншими словами: на початковому етапі організаційна структура формується з ініціативи засновників основних суб'єктів господарювання регіону; в інноваційному розвитку, заснованому на грамотному управлінні, бюрократичні структури та централізація можуть обмежити відомчу

креативність; делегування адміністративних повноважень створює проблему забезпечення ресурсами для делегованих рішень; при координації дій між різними підрозділами можуть виникати конфлікти; під час співпраці можливий ризик психологічної втоми команди. Доцільно зазначити, що для успішного подолання бар'єрів на шляху інноваційного розвитку важливо детально розібратися в природі виникнення бар'єрів та розробити відповідні програми і стратегії щодо їх подолання.

Таким чином, процес стратегічного розвитку регіону ґрунтується на кількох ключових аспектах, таких як компетентне керівництво, делегування повноважень, координація та співпраця, ініціативи, засновані на різних принципах, інноваційний розвиток тощо, а ефективний розвиток інновацій ґрунтується на компетентному керівництві, делегуванні управлінських повноважень, координації та співпраці.

Хоч би який підхід було обрано, подолання перешкод та успішне впровадження інновацій вимагає розуміння природи конкретних проблем, розроблення ефективних програм із запобігання загрозам і гнучкого підходу до змін. Управління ризиками та постійний моніторинг зовнішніх і внутрішніх умов також відіграють важливу роль у досягненні результатів [36, с. 200].

Процес розроблення інновацій не є статичним і може проходити кілька етапів. У результаті може виникнути повний цикл - від початкового етапу, коли визначається стратегічний напрям розвитку, до реорганізації та реструктуризації. Стратегічний розвиток регіону вимагає ґрунтовного розуміння специфіки кожного з етапів, вміння ефективно долати перешкоди та адаптуватися до змін відповідно до динаміки зовнішнього середовища.

Висновки до розділу 2.

Сформульовано принципи стратегічного планування сталого регіонального розвитку на основі аналізу ключових документів, що входять до існуючої нормативно-правової бази стратегічного планування сталого розвитку. Доведено, що нормативно-правова база регіональної політики

України включає в себе закони, нормативні акти та методика, спрямовані на регулювання і підтримку розвитку регіонів і територій. Однак аналіз показує, що нормативно-правова база, яка підтримує розробку та реалізацію стратегій розвитку громад, є нечіткою, непослідовною та фрагментарною. Існує неузгодженість між різними нормативно-правовими актами, а також ці акти містять нечіткі та суперечливі положення. Тому існує нагальна потреба в гармонізації суперечливих норм і положень та оновленні законодавства.

З'ясовано, що вдосконалення нормативно-правової бази призведе до певної стандартизації процедурних аспектів розробки стратегій, більш чіткого розподілу обов'язків і повноважень місцевих органів влади у цій сфері між підрозділами з розробки стратегій і, в цілому, до підвищення ефективності управління регіональним розвитком та регіональної політики.

Досліджено процес стратегічного розвитку регіону, який ґрунтується на кількох ключових аспектах, таких як компетентне керівництво, делегування повноважень, координація та співпраця, ініціативи, засновані на різних принципах, інноваційний розвиток тощо, а ефективний розвиток інновацій ґрунтується на компетентному керівництві, делегуванні управлінських повноважень, координації та співпраці.

Акцентовано увагу на тому, що подолання перешкод та успішне впровадження інновацій вимагає розуміння природи конкретних проблем, розроблення ефективних програм із запобігання загрозам і гнучкого підходу до змін, а управління ризиками та постійний моніторинг зовнішніх і внутрішніх умов також відіграють важливу роль у досягненні результатів. Процес розроблення інновацій не є статичним і може проходити кілька етапів. У результаті може виникнути повний цикл - від початкового етапу, коли визначається стратегічний напрям розвитку, до реорганізації та реструктуризації. Стратегічний розвиток регіону вимагає ґрунтовного розуміння специфіки кожного з етапів, вміння ефективно долати перешкоди та адаптуватися до змін відповідно до динаміки зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 3.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

3.1. Можливості вдосконалення законодавчої бази, що регулює процес стратегічного планування регіонального розвитку

У сучасних умовах стрімкого соціально-економічного та технологічного розвитку ефективне управління регіональним розвитком стає ключовим викликом для забезпечення сталого зростання в регіоні. Цей виклик вимагає постійного аналізу та вдосконалення інструментів, що гарантують стратегічний розвиток регіону. У цьому контексті все більшої актуальності набуває завдання підготовки пропозицій щодо змін у законодавчому регулюванні стратегічного планування розвитку територій. У цьому контексті важливо вивчити можливості вдосконалення законодавчої бази, що регулює процес стратегічного планування регіонального розвитку. Цей процес охоплює аналіз засобів моніторингу та оцінки ефективності стратегій, визначення механізмів участі громадськості та залучення зацікавлених сторін, а також забезпечення прозорості та відкритості процесів ухвалення рішень.

Тому вивчення рекомендацій щодо зміни правових норм та положень стратегічного планування регіонального розвитку є важливим кроком на шляху до досягнення ефективного управління регіоном та його сталого розвитку. Це вимагає комплексного підходу, ухвалення виважених рішень і врахування останніх досягнень у соціальних, економічних і технологічних аспектах [38; 49]. Дослідження дали змогу структурувати регіональний розвиток з погляду економічних, екологічних, соціальних, інституціональних і правових елементів (рис. 3.1).

Розглядаючи структуру регіонального розвитку з погляду його складових, можна помітити, що управління розвитком на регіональному рівні дедалі частіше відіграє центральну роль у процесі стратегічного планування

регіонального розвитку, яке містить у собі конкретні заходи на місцевому рівні. Стратегії мають реалізовуватися в конкретних регіонах, де природні, економічні та соціальні складові утворюють певну інтегровану систему, а регіональний розвиток пов'язаний з політикою держави та спрямований на впровадження компонентів із національних стратегій сталого розвитку.



Рис. 3.1. Структура стратегічного регіонального розвитку з урахуванням його складників

У межах виявлених економічних, екологічних, соціальних, інституційних і правових складників необхідно сформулювати концептуальну основу для створення стратегічного напрямку соціально-економічного розвитку регіону та визначення конкретних заходів щодо його реалізації. На основі аналізу сучасного державного управління стратегічне планування розвитку використовується для визначення сутності основних компонентів сталого регіонального розвитку та вдосконалення моделі регіонального розвитку на основі сформованого концептуального чотирикутника. Ця парадигма базується на об'єднанні основних напрямів розвитку для

забезпечення сталості регіону. Удосконалена модель ґрунтується на сталому розвитку, що може бути досягнутий за рахунок синергії поєднання чотирьох компонентів: економічного, соціального, інституційно-правового та екологічного. Кожен компонент також зазначений у відповідних національних заходах, які мають бути затверджені в концепції, стратегії та доктрині сталого територіального розвитку (рис. 3.2.).

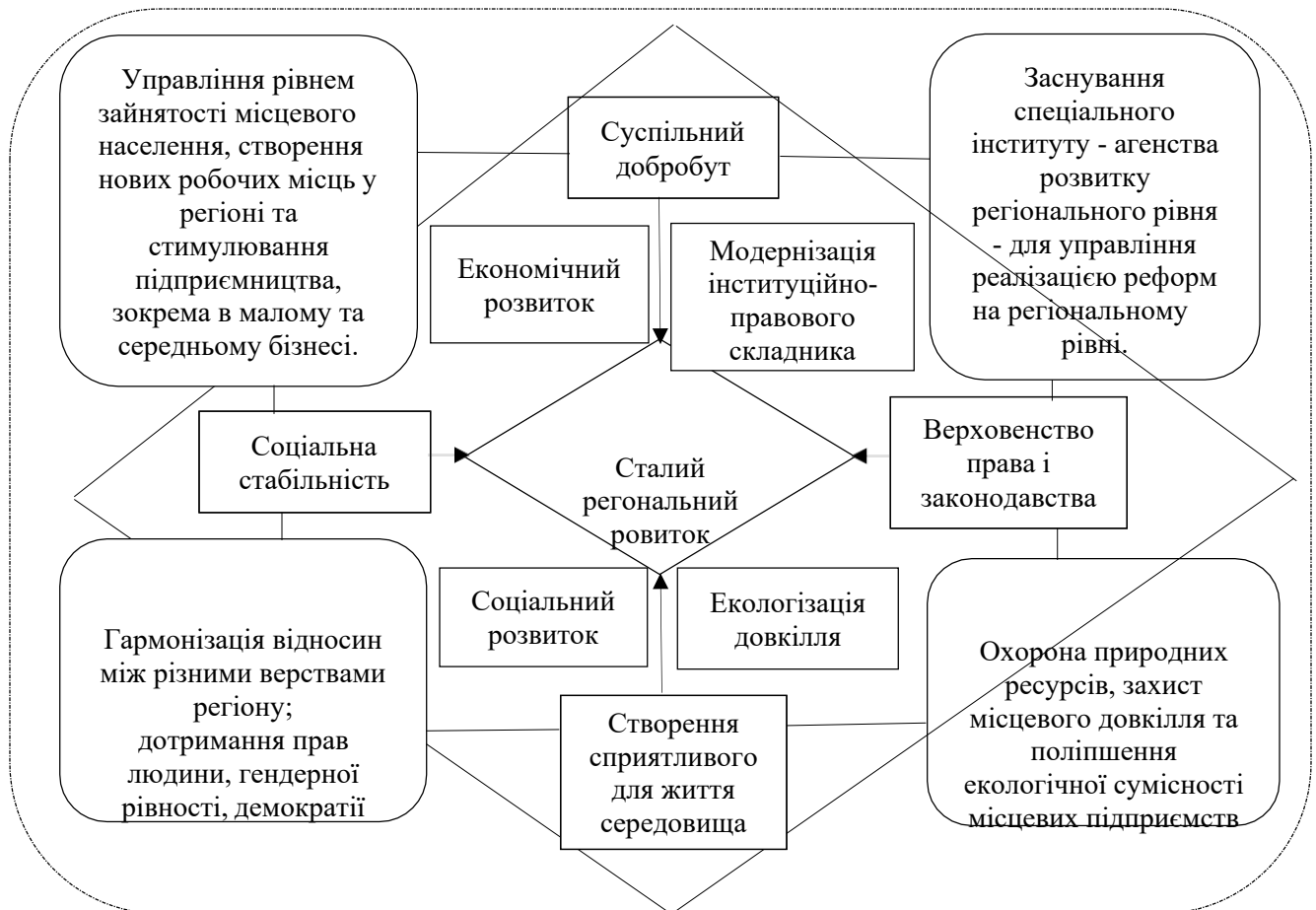


Рис. 3.2. Вдосконалена модель регіонального розвитку на основі поєднання чотирьох компонентів

Безумовно, для забезпечення економічного розвитку в країні необхідно впроваджувати заходи щодо підвищення ефективності використання ресурсів та збільшення обсягів виробництва відповідно до принципів сталого розвитку. Важливо також розвивати та вдосконалювати методи управління життєвим циклом продукції, інновації та управління ризиками. Слід також розробити державні програми, спрямовані на вирішення проблем зайнятості та

підвищення кваліфікації населення. Для забезпечення суспільного прогресу концепція державного управління повинна чітко визначати норми прав людини. Крім того, для сприяння соціальному прогресу держава повинна, серед іншого, активно інвестувати в розвиток громадянського суспільства. Екологізація довкілля має включати заходи з охорони здоров'я, вдосконалення системи моніторингу змін природних процесів, державні програми, спрямовані на збереження біорізноманіття, забезпечення чистого повітря та води, створення безвідходного виробництва та встановлення стандартів екологічної справедливості. Інституційно-правова модернізація покликана забезпечити стійкі, довгострокові структурні зміни та трансформацію соціально-політичних явищ і подій за допомогою формалізованих і впорядкованих процесів, що ґрунтуються на формуванні відповідних і стабільних систем відносин, ієрархій влади тощо [6].

Результати розуміння природи основних складників сталого розвитку: економічного, соціального, екологічного, інституційного та правового, і аналіз відповідної наукової літератури [57; 61; 63] слугували формулюванню певних задач стратегічного планування розвитку території з урахуванням цих складників. Зокрема, основними цілями стратегічного плану регіонального розвитку в економічній сфері є:

- забезпечення економічного зростання та конкурентоспроможного розвитку промисловості. Структурна перебудова економіки регіону передбачає визначення промислових груп, міжгалузевих комплексів та окремих галузей, що підлягають пріоритетному розвитку, мають відповідні природно-ресурсні, економічні та організаційні передумови і здатні в короткі терміни забезпечити регіональний споживчий ринок;

- активна співпраця з іншими регіонами як на національному, так і на міжнародному рівні з метою раціонального використання екосистеми;

- сприяти розвитку міжрегіональних ринків продукції, інвестицій та цінних паперів. Надавати пріоритет розвитку виробництв, що постачають продукцію на споживчий ринок та сприяти розвитку інвестиційної діяльності

в регіоні. Визначити, узаконити та сприяти створенню вільних економічних зон, які відіграють важливу роль у регіональному розвитку ринкових відносин та залученні іноземного капіталу, технологій та організаційних інструментів;

– розробити регіональну нормативно-правову базу для реалізації законодавчих актів, прийнятих для забезпечення переходу до ринкових відносин на регіональному рівні. Сприяти створенню регіональної фінансової, бюджетної, кредитної та банківської систем, регулювати надходження та використання грошових ресурсів.

З екологічного погляду розвиток має забезпечувати інтеграцію біологічних і фізичних природних систем, життєздатність яких на пряму визначає глобальну стабільність біосфери загалом. Важливим аспектом є здатність цих систем до природного відновлення та адаптації до різних змін, а не до статичності або деградації та втрати біорізноманіття.

Основними завданнями стратегічного планування регіонального розвитку в частині екологічного складника є наступні:

– наголос буде зроблено на реалізації науково-технічної політики, спрямованої на охорону довкілля, технологічні інновації, інвестиції та розвиток економічних інструментів контролю за використанням природних ресурсів і розв’язання екологічних проблем шляхом впливу на суб’єктів господарювання;

– зниження антропогенного навантаження на природу, перехід до нових методів антропогенної діяльності, використання екологічно чистих технологій, формування ринків екологічних послуг, створення зон збалансованого споживання на основі принципів раціональності та необхідності;

– розвиток систем екологічного моніторингу, створення механізмів екологічного інформування населення;

– сприяння розвитку легкої промисловості з використанням місцевої та вторинної сировини, насичення ринків споживання відповідних регіонів;

– реорганізувати структуру промислових зон у регіоні, особливо в

колишніх промислових регіонах України, та обмежити нове будівництво, окрім як у зв'язку з необхідністю поліпшення умов життя, здоров'я та відпочинку [65].

Суть завдань стратегічного планування регіонального розвитку в соціальному складнику полягає в наступному:

- створення систем соціального забезпечення, вдосконалення систем соціального захисту та оптимізація демографічної ситуації;
- формування нової культури серед мешканців регіону та бережливого ставлення до довкілля;
- визнання трудового і морального потенціалу населення, ефективно використання його в суспільному розподілі праці та мобілізація зусиль для підвищення суспільного добробуту;
- вирішення проблем, пов'язаних з урбанізацією;
- використання економічних інструментів (податкові пільги, позабюджетні фонди) для стабілізації регіонального ринку праці та стимулювання регіональних і місцевих замовлень виробників із спільною формою власності, а також розвитку ринку споживчих товарів та інвестицій [65].

Виклики стратегічного планування регіонального розвитку в контексті інституційно-правових аспектів полягають у наступному:

- створення механізмів управління, здатних гнучко реагувати на мінливі регіональні умови та адаптувати сталий розвиток до зовнішніх змін
- створення систем моніторингу та бенчмаркінгу, наприклад, на основі системи індикаторів, що відображають комплекс питань, пов'язаних зі сталим розвитком [70].

Стратегічне планування регіонального розвитку - це не лише процес розроблення стратегій і програм сталого розвитку, а й важливий інструмент для реалізації всього потенціалу української держави шляхом формулювання відповідної національної політики, яка націлена на здолаття політичних, екологічних та економічних викликів і загроз сьогодення. Рекомендації щодо

внесення змін до законодавчої бази стратегічного планування регіонального розвитку відображають необхідність адаптації правового середовища до викликів і потреб сучасної динамічної соціально-економічної ситуації. Враховуючи різноманітність факторів, що впливають на регіональний розвиток, а також небезпеку нерівномірності економічної активності та нерегульованого використання ресурсів, зміни у законодавчому підході до стратегічного планування регіонального розвитку є важливим елементом ефективного управління регіональними процесами [62].

Рекомендації включають удосконалення процедур оцінки екологічних і соціальних наслідків стратегій розвитку. Це дасть змогу забезпечити прозорість та актуальність стратегічних рішень і запобігти можливим негативним наслідкам для природи та суспільства. Рекомендації також включають способи стимулювання інновацій та підтримки інноваційних підходів до регіонального розвитку. До них відносяться впровадження нових технологій, екологічно безпечні ініціативи та створення спеціальних фондів і програм, що сприяють розвитку стартапів та інноваційних підприємств на регіональному рівні. Ще один важливий аспект - створення ефективних механізмів моніторингу та оцінки реалізації стратегічного плану. Це дасть змогу не тільки враховувати динамічні зміни в соціальному, економічному та екологічному середовищі, а й своєчасно виявляти проблеми та коригувати траєкторії розвитку.

Ще одним ключовим елементом може стати створення системи контрольних показників, що дасть змогу порівнювати місцеві досягнення, виявляти передовий досвід і пропагувати найкращі практики в різних місцевих умовах. Всі ці пропозиції мають відображати баланс між потребами регіону у сталому розвитку, охороні довкілля та якості життя громадян. Реформування правового регулювання стратегічного планування регіонального розвитку є важливим шляхом досягнення поставлених цілей та забезпечення сталого, скоординованого і законного розвитку регіону.

Таким чином, ці питання підкреслюють необхідність трансформації ролі

людини в процесі місцевого розвитку. Вже стає зрозумілим, що заперечення пасивної ролі суб'єкта призводить до нового рівня взаємодії між людиною та розвитком території, на якій вона проживає. Люди мають бути активними учасниками, які впливають на своє оточення, приймають і реалізують рішення та контролюють їх виконання. Справедливий розподіл багатства між людьми, розмаїття думок і толерантні відносини є ключовими елементами у забезпеченні цієї активної взаємодії. Зменшення нерівності та збереження культурного капіталу і розмаїття, в тому числі спадщини невідоміючих культур, є важливими для створення сприятливого середовища для розвитку кожної людини.

Реалізація регіонального розвитку вимагає не лише формулювання стратегій, але й створення механізмів управління, які є достатньо гнучкими, щоб реагувати на зміни в навколишньому середовищі та адаптуватися до нових обставин. Реформа інституційних та правових елементів є ключовим викликом для досягнення сталого регіонального розвитку.

Тому стратегічне планування регіонального розвитку має бути спрямоване на забезпечення гармонії між суспільством і природою та активне залучення людей до цього процесу. Це потребує інституційних і правових реформ, розроблення концепцій інституціоналізації державного регулювання регіонального розвитку, а також створення механізмів моніторингу та бенчмаркінгу. Стратегії розвитку мають слугувати гармонійному єднанню соціальних, економічних та екологічних розвитків регіонів.

3.2. Впровадження інноваційних механізмів для активізації регіонального розвитку

Сучасні виклики, що стоять перед регіонами України, вимагають формування нової регіональної політики та впровадження інноваційних підходів до модернізації систем управління регіональним розвитком. Важливою частиною інноваційних заходів, що сприяють зміцненню

регіонального розвитку, є використання потенціалу та переваг міжрегіонального співробітництва, що допомагає зміцнити внутрішній ринок і підвищити економічну та соціальну згуртованість країни. Інноваційні елементи міжрегіонального співробітництва спрямовані на досягнення синергії, що веде до сталого соціально-економічного розвитку на національному рівні, що ймовірно досягти через збільшення конкурентоздатності регіонів [60].

Реалізація міжрегіональних проектів у сфері виробництва, послуг та інфраструктури може сприяти поліпшенню соціально-економічної ситуації в різних регіонах, зокрема, за рахунок посилення економічної взаємодії між проблемними і розвиненими регіонами, що надасть змогу вирівняти дисбаланс у регіональному розвитку та створити можливості для використання нових, раніше недовикористовуваних ресурсів розвитку.

Міжнародне міжрегіональне співробітництво на рівні прикордонного, транснаціонального та міжрегіонального співробітництва із сусідніми країнами відкриває нові можливості для України. В умовах глобалізації перед регіонами України постають нові виклики, пов'язані з інтенсивним застосуванням передових технологій, підходів та методів управління економікою. Існують також труднощі у впровадженні інноваційних механізмів та інструментів сприяння соціально-економічному розвитку в успішних регіонах світу, в тому числі Європи [56].

Створення регіональних та міжрегіональних кластерів є важливим інноваційним потенціалом для сприяння регіональному розвитку. Кластери сприяють залученню продуктивних інвестицій у регіональні комплекси технологічно інноваційного виробництва, транспорту і дорожнього руху, рекреації, туризму та посилюють регіональну конкурентоздатність, сприяють зайнятості та імпортозаміщенню і також соціальній стабільності.

Структурні фонди та агенції регіонального розвитку, засновані на досвіді ЄС, відіграють важливу роль серед інституцій, що сприяють стабільному та збалансованому регіональному розвитку. В Україні агентства

регіонального розвитку також мають відігравати важливу роль у забезпеченні загального розвитку регіонів, пошук і впровадження інноваційних підходів до регіонального розвитку є сучасною необхідністю. Це включає в себе раціональне використання наявних ресурсів на регіональному рівні, оптимальне використання потенціалу внутрішнього ринку та активізацію підприємницьких і громадських ініціатив для ефективного управління [31].

Запровадження інноваційних підходів до регіонального розвитку та налагодження ефективного діалогу між державами, регіонами та місцевими громадами є ключовими елементами, що відкривають можливості для нових напрямів соціально-економічного зростання на регіональному рівні. Це є підґрунтям для досягнення динамічного і сталого розвитку регіонів та покращення життя українського народу. Пошук і впровадження інноваційних підходів до вдосконалення правових, економічних та організаційних засад національно-регіональної політики є найважливішим елементом модернізації внутрішньої політики, особливо в повоєнний період, задля забезпечення економічної та соціальної цілісності України, підвищення її конкурентоздатності та добробуту [51].

Таким чином, потреба в регіональному розвитку на інноваційній основі зумовлена необхідністю оптимізації економічних характеристик країни та задоволення потреб населення відповідно до особливостей розподілу ресурсів. Очевидно, що важливу роль у цьому процесі відіграє стратегічне бачення, виявлення проблем і можливостей регіону, а також правильна оцінка можливостей розвитку. Підхід до інновацій у регіональному розвитку має реалізовуватися насамперед через три стратегічні напрями.

1. Впровадження каталізаторів та мультиплікаторів регіонального розвитку.
2. Сприяння саморозвитку регіонів, розширенню сфери економічної активності та активному використанню латентних потенціалів розвитку.
3. Руйнування стереотипних очікувань та мінімізація використання субсидій та грантів для підтримки регіону [48].

Важливим інструментом для досягнення збалансованого економічного-соціального зростання в регіонах є стратегічне планування регіонального розвитку. Однак у сучасному швидко мінливому світі, де технології стрімко трансформують економіку і суспільство, методи стратегічного планування мають бути адаптовані до нових реалій. Важливим підходом є побудова моделі стратегічного планування, що базується на використанні новітніх технологій та передбачає партнерські відносини між учасниками інноваційної екосистеми на регіональному рівні (рис. 3.3).

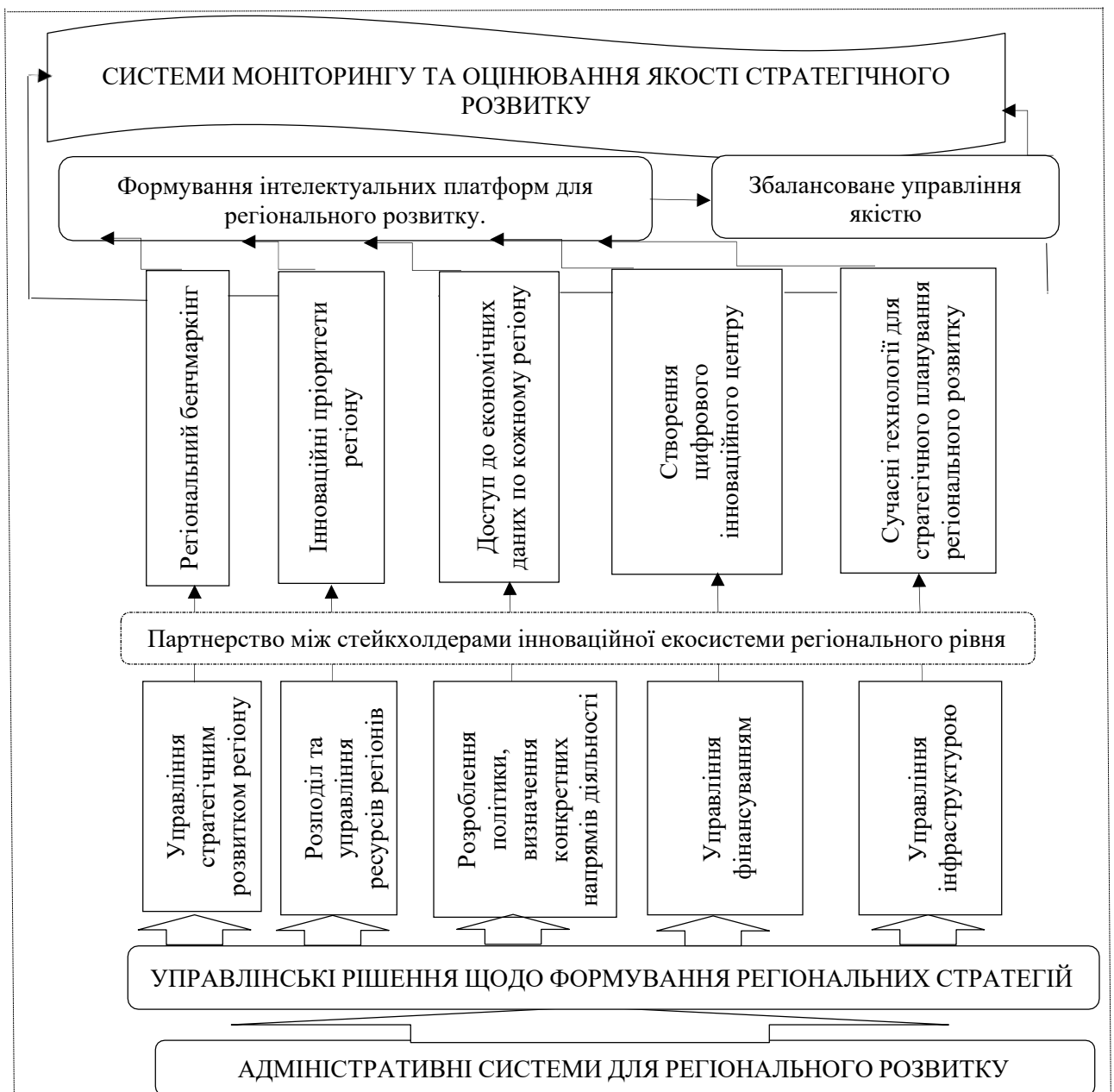


Рис. 3.3. Модель стратегічного планування регіонального розвитку, що ґрунтується на основі використання інноваційних технологій

Детальніше розглянемо ключові елементи зазначеної моделі.

1. Співпраця в інноваційній екосистемі - стратегічне планування регіонального розвитку вимагає взаємодії різних зацікавлених сторін, включаючи уряд, бізнес, наукові кола та громадські організації, і таке партнерство створює основу для обміну ідеями, ресурсами та інноваціями;

2. Регіональний бенчмаркінг: використовуючи новітні технології, регіональний розвиток можна порівняти з аналогічними регіонами, щоб виявити сильні та слабкі сторони. Таким чином можна розробити більш точні та ефективні стратегії;

3. Інноваційні пріоритети регіону: використовуючи новітні аналітичні інструменти, можна визначити ключові галузі та напрямки інноваційного розвитку з найбільшим потенціалом для територій.

4. Сучасні технології стратегічного планування регіонального розвитку, такі як ШІ, аналіз даних та прогнозне моделювання, можуть допомогти сформулювати більш точні та адаптивні стратегії розвитку.

5. Доступ економічних даних по кожному регіону: постійний моніторинг місцевих економічних показників за допомогою цифрових інструментів може допомогти вчасно реагувати на зміни та коригувати стратегії.

6. Створення цифрового інноваційного центру, де експерти зможуть спільно розробляти та впроваджувати інноваційні проекти для стратегічного розвитку регіону, сприятиме розвитку регіональної інноваційної екосистеми.

Мета моделі - створення інтелектуальної платформи регіонального розвитку на основі інноваційних технологій. Платформа покликана підтримувати стійкі поліпшення в економічній і соціальній сферах регіону, сприяти розвитку інновацій, підвищенню конкурентоспроможності та підготовці до майбутніх викликів [56].

Таким чином, моделі стратегічного планування регіонального розвитку, включаючи партнерство між суб'єктами інноваційної екосистеми та використання сучасних технологій, є важливими інструментами для

досягнення сталого регіонального зростання та розвитку. Вона дозволяє своєчасно реагувати на зміни, передбачати тенденції та розробляти ефективні стратегії розвитку, які б відповідали поточним закликам та перспективам.

Досягненню стратегічної мети щодо нової якості реалізації регіональної політики сприяє впровадження системних економічних реформ, спрямованих на стимулювання економічного зростання, вирішення соціально-економічних проблем регіонального розвитку та підвищення рівня життя населення. Це буде досягнуто шляхом активізації використання внутрішніх ресурсів на місцевому рівні та запровадження інноваційних управлінських підходів до регіонального розвитку [47].

Формування нової регіональної політики в Україні та впровадження інноваційних підходів до модернізації систем управління регіональним розвитком тісно пов'язані з використанням переваг міжрегіонального співробітництва. Воно сприяє розвитку внутрішнього ринку, зміцнює економічну та соціальну згуртованість країни і стимулює міжнародне міжрегіональне співробітництво, включаючи транскордонні та транснаціональні форми співпраці.

Існує кілька шляхів підвищення ефективності таких інноваційних механізмів, як участь держави у стимулюванні регіонального розвитку через підписання угод щодо регіонального розвитку.

1. Вирішити існуючі проблеми та недоліки в процедурах фактичної реалізації угод та оптимізувати баланс повноважень міністерств, відповідальних за їх укладення та виконання.

2. Розподіл коштів на ці угоди відповідно до пріоритетів, визначених Державною стратегією регіонального розвитку до 2027 року та відповідними регіональними стратегіями.

3. Оптимізувати джерела фінансування проектів (у т.ч. збільшити роль приватного та місцевого капіталу, зменшивши при цьому залучення державних фінансів);

4. -Визнати специфіку та потенціал місцевого приватного капіталу, який

може бути залучений до фінансування проектів в рамках угод.

5. Виділяти кошти на реструктуризацію ключових секторів та вирішення соціальних і екологічних проблем.

6. Чітко визначити повноваження договірних сторін та спільну відповідальність уряду та місцевих органів влади за виконання договірних зобов'язань.

7. Прискорити та забезпечити прозорість процедур підписання угод [47].

Доцільно зазначити, що організаційно-правовий механізм сприяє формуванню та реалізації державної регіональної політики і відіграє важливе значення у підтримці інноваційних підходів до регіонального розвитку

Тому наша країна активно працює над забезпеченням регіонального розвитку за допомогою інноваційних підходів і механізмів, використовуючи різноманітні інструменти. Важливо підкреслити роль агентств регіонального розвитку, фондів регіонального розвитку та ТПП, які відіграють ключову роль у розробленні та реалізації інноваційних стратегій регіонального розвитку.

Ці інститути допомагають стимулювати економічне зростання, залучати інвестиції, підвищувати ефективність економічної діяльності та сприяти професійному розвитку й обміну досвідом.

Для забезпечення інноваційного регіонального розвитку необхідно впровадити широкий спектр заходів, включаючи оптимізацію процедур координації політики між державними органами та місцевими органами влади, запровадження нових інструментів та методів залучення інвестицій, розвиток інфраструктури для кластерного розвитку, підвищення якості освіти та науки, а також активну участь у міжнародному співробітництві.

Головною метою комплексу заходів зі сприяння регіональному розвитку в Україні є досягнення більш справедливого, збалансованого та інноваційного розподілу ресурсів і можливостей між різними регіонами країни, сприяючи тим самим сталому розвитку та підвищенню якості життя громадян.

Висновки до розділу 3.

Сформовано концептуальну основу для створення стратегічного напрямку соціально-економічного розвитку регіону у межах виявлених економічних, екологічних, соціальних, інституційних і правових складників та визначено конкретні заходи реалізації. На основі аналізу сучасного управління стратегічне планування розвитку використовується для визначення сутності основних компонентів сталого регіонального розвитку.

Обґрунтовано модель стратегічного планування регіонального розвитку, що ґрунтується на основі використання інноваційних технологій, на сталому розвитку, що може бути досягнутий за рахунок синергії поєднання чотирьох складників: економічного, соціального, інституційно-правового та екологічного та передбачає партнерські відносини між учасниками інноваційної екосистеми на регіональному рівні. Кожен складник також зазначений у відповідних національних заходах, які мають бути затверджені в концепції, стратегії та доктрині сталого територіального розвитку

Дослідження сфер, що стимулюють інноваційні ініціативи в різних регіонах України, показує важливість цього питання для розвитку країни в умовах воєнного стану. Рівень інновацій є важливим чинником розвитку для будь-якої країни, і наша країна не виняток. Посилення конкуренції на світовому ринку, швидкі технологічні інновації та необхідність пошуку нестандартних рішень складних проблем зробили інновації важливим елементом соціально-економічного розвитку України.

Стверджується, що створення сприятливого середовища для підтримки інноваційних ідей сприятиме появі нових проектів і підвищенню конкурентоздатності регіону, за рахунок інновацій забезпечить стійке економічне зростання, залучить інвестиції та збільшить економічний ефект на національному та міжнародному рівні. Впровадження інноваційних підходів потребує комплексних заходів, включно зі створенням сприятливого середовища, моніторингом і реагуванням на зміни, що сприятиме економічному зростанню, підвищенню конкурентоздатності та поліпшенню

якості життя громадян нашої країни. Для забезпечення інноваційного регіонального розвитку необхідно впровадити широкий спектр заходів, включаючи оптимізацію процедур координації політики між державними органами та місцевими органами влади, запровадження нових інструментів та методів залучення інвестицій, розвиток інфраструктури для кластерного розвитку, підвищення якості освіти та науки, а також активну участь у міжнародному співробітництві.

ВИСНОВКИ

Результати, отримані під час дослідження, підтверджують загальну методологію, що лежить у його основі, і, виходячи з поставлених цілей і завдань, можна зробити такі висновки.

Розглянуто стратегічне планування на регіональному рівні як системний процес, за допомогою якого органи державної влади, місцевого самоврядування та громади розробляють стратегічні пріоритети, напрями розвитку та шляхи їх реалізації. Визначено, що основними рисами стратегічного плану сталого розвитку регіону є визначення сильних і слабких сторін місцевої економіки та спроба зміцнити її конкурентні переваги, зосередившись на покращенні умов життя її мешканців

З'ясовано необхідність реформування інституційної, правової та політичної системи для забезпечення ефективної участі громадян у процесах прийняття рішень, а також необхідність реформування економічної системи для розбудови спроможності генерувати інновації та нові технологічні знання на стійкій основі, незалежно від суспільного устрою. Стратегічне планування сталого розвитку регіонів є дуже важливим механізмом розвитку потенціалу всієї держави не лише через сприяння розробці стратегій і програм регіонального розвитку, але й через формування відповідної державної політики, спрямованої на подолання існуючих політичних, екологічних та економічних проблем і загроз.

Окреслено аспекти пов'язані з аналізом адміністративних механізмів у сфері стратегічного планування регіонального розвитку та виявлено, що аналіз підходів до адміністративних механізмів у сфері стратегічного планування регіонального розвитку дозволить виявити сильні та слабкі сторони існуючих механізмів управління регіональним розвитком та сприятиме сприяє виробленню більш ефективних підходів до досягнення національних стратегічних цілей.

Виокремлено основні категорії оцінювання в залежності від

розташування в циклі стратегічного планування, форми проведення організації моніторингу і оцінювання стратегії місцевого розвитку та критерії стратегії регіонального розвитку, з урахуванням яких показники моніторингу та оцінки слугують орієнтирами для визначення ефективності та досягнення цілей Стратегії регіонального розвитку.

Сформульовано принципи стратегічного планування сталого регіонального розвитку на основі аналізу ключових документів, що входять до існуючої нормативно-правової бази стратегічного планування сталого розвитку. Доведено, що нормативно-правова база регіональної політики України включає в себе закони, нормативні акти та методики, спрямовані на регулювання і підтримку розвитку регіонів і територій. Однак аналіз показує, що нормативно-правова база, яка підтримує розробку та реалізацію стратегій розвитку громад, є нечіткою, непослідовною та фрагментарною. Існує неузгодженість між різними нормативно-правовими актами, а також ці акти містять нечіткі та суперечливі положення. Тому існує нагальна потреба в гармонізації суперечливих норм і положень та оновленні законодавства.

З'ясовано, що вдосконалення нормативно-правової бази призведе до певної стандартизації процедурних аспектів розробки стратегій, більш чіткого розподілу обов'язків і повноважень місцевих органів влади у цій сфері між підрозділами з розробки стратегій і, в цілому, до підвищення ефективності управління регіональним розвитком та регіональної політики.

Досліджено процес стратегічного розвитку регіону, який ґрунтується на кількох ключових аспектах, таких як компетентне керівництво, делегування повноважень, координація та співпраця, ініціативи, засновані на різних принципах, інноваційний розвиток тощо, а ефективний розвиток інновацій ґрунтується на компетентному керівництві, делегуванні управлінських повноважень, координації та співпраці.

Акцентовано увагу на тому, що подолання перешкод та успішне впровадження інновацій вимагає розуміння природи конкретних проблем, розроблення ефективних програм із запобігання загрозам і гнучкого підходу

до змін, а управління ризиками та постійний моніторинг зовнішніх і внутрішніх умов також відіграють важливу роль у досягненні результатів. Процес розроблення інновацій не є статичним і може проходити кілька етапів. У результаті може виникнути повний цикл - від початкового етапу, коли визначається стратегічний напрям розвитку, до реорганізації та реструктуризації. Стратегічний розвиток регіону вимагає ґрунтовного розуміння специфіки кожного з етапів, вміння ефективно долати перешкоди та адаптуватися до змін відповідно до динаміки зовнішнього середовища.

Сформовано концептуальну основу для створення стратегічного напрямку соціально-економічного розвитку регіону у межах виявлених економічних, екологічних, соціальних, інституційних і правових складників та визначено конкретні заходи реалізації. На основі аналізу сучасного управління стратегічне планування розвитку використовується для визначення сутності основних компонентів сталого регіонального розвитку.

Обґрунтовано модель стратегічного планування регіонального розвитку, що ґрунтується на основі використання інноваційних технологій, на сталому розвитку, що може бути досягнутий за рахунок синергії поєднання чотирьох складників: економічного, соціального, інституційно-правового та екологічного та передбачає партнерські відносини між учасниками інноваційної екосистеми на регіональному рівні. Кожен складник також зазначений у відповідних національних заходах, які мають бути затверджені в концепції, стратегії та доктрині сталого територіального розвитку

Дослідження сфер, що стимулюють інноваційні ініціативи в різних регіонах України, показує важливість цього питання для розвитку країни в умовах воєнного стану. Рівень інновацій є важливим чинником розвитку для будь-якої країни, і наша країна не виняток. Посилення конкуренції на світовому ринку, швидкі технологічні інновації та необхідність пошуку нестандартних рішень складних проблем зробили інновації важливим елементом соціально-економічного розвитку України.

Стверджується, що створення сприятливого середовища для підтримки

інноваційних ідей сприятиме появі нових проектів і підвищенню конкурентоздатності регіону, за рахунок інновацій забезпечить стійке економічне зростання, залучить інвестиції та збільшить економічний ефект на національному та міжнародному рівні. Впровадження інноваційних підходів потребує комплексних заходів, включно зі створенням сприятливого середовища, моніторингом і реагуванням на зміни, що сприятиме економічному зростанню, підвищенню конкурентоздатності та поліпшенню якості життя громадян нашої країни. Для забезпечення інноваційного регіонального розвитку необхідно впровадити широкий спектр заходів, включаючи оптимізацію процедур координації політики між державними органами та місцевими органами влади, запровадження нових інструментів та методів залучення інвестицій, розвиток інфраструктури для кластерного розвитку, підвищення якості освіти та науки, а також активну участь у міжнародному співробітництві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакуменко В. Д., Надольшній П. І., Іжа М. М. Державне управління: основи теорії, історія і практика: навч. посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. 394 с.
2. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні. DESPRO». Київ: ТОВ «Софія-А», 2012. С. 8–17.
3. Бойко А. Планування регіонального розвитку в Україні. Вісник КНТЕУ. Держава та економіка. 2017. № 1. С. 19–34.
4. Бородіна О. М., Плотнікова Л. І. Стратегічні домінанти регіонального адміністрування в сучасних умовах. Публічне управління та митне адміністрування. Регіональне управління та місцеве самоврядування. 2019. № 2 (21). С. 142–148.
5. Брянцев В.О. Сталий розвиток регіону: сучасні підходи та принципи. Серія: Економіка і управління. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. 2018. Том 29 (68). № 3. С. 87–90.
6. Бурик З. М. Програмно-цільовий метод державного управління регіональним розвитком: автореф. дис. канд. наук з держ. управління. Львів, 2011. 20 с.
7. Гавкалова Н. Л., Аведян Л. Й., Шумська Г.М. Управління регіональним розвитком: проблеми та перспективи: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. 400 с.
8. Глобальні Цілі сталого розвитку. Національна доповідь Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.
9. Гнатенко А. Стратегічне планування у сфері державного управління: концептуальні підходи. Державне управління та місцеве самоврядування. 2013. Вип. 3 (18). С. 51–59.

10. Грабельников А. В. Аналіз методів державного регулювання транспортної системи. Актуальні проблеми державного управління. 2011. № 2 (40). С. 100–107.

11. Григорук П. М., Федорова Т. Ю. Національні та регіональні особливості сталого розвитку України. Науковий журнал. Економіка: реалії часу. 2015. № 1 (17). С. 25–29.

12. Громоздова Л., Громоздов В. Глобальні цілі сталого розвитку в регіональній політиці України. Міжнародна економічна політика. 2017. № 2 (27). С. 173–187.

13. Гусєва О. Ю. Управління стратегічними змінами: теорія і прикладні аспекти: монографія. Донецьк: Ноулідж, 2014. 395 с. URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_860_89968486.pdf.

14. Деякі питання діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади з питань відновлення регіонів, територій та інфраструктури: Постанова Кабінету Міністрів України, від 13 червня 2023 року № 593. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

15. Дикань В. Л., Островерх Г. Є. Удосконалення механізмів державного управління розвитком залізничної галузі України у євроінтеграційному векторі. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 62. С. 11–19.

16. Домбровська С. М., Помаза-Пономаренко А. Л., Лукиша Р.Т. Інституціональна державна політика соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах ризиків: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2018. 216 с.

17. Економіка природокористування і охорони довкілля. Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2021. 261 с.

18. Землянкін А. І., Підоричева І. Ю. Проєкт нової концепції розвитку національної інноваційної системи України (на період 2016–2026 років). Менеджмент інновацій. Економічний вісник Донбасу. 2016. № 3 (45). С. 197–206.

19. Кабаченко Г. С. Регулювання ринку праці в умовах трансформації структури зайнятості: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук; спеціальність: 08.00.07. Вінниця, 2017. 247 с.

20. Кіфоренко О. В. Публічне управління на регіональному рівні: результати для обговорення. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Механізми публічного управління. 2021. Том 32 (71). № 6. С. 12–20.

21. Кіш Г. В. Стратегічне планування як інструмент управління національної економіки. Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. 2015. Вип. 1 (45). Т. 3. С. 73–77.

22. Ковбасюк Ю. В., Ващенко К. О. Державне управління: підручник. Київ. Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. 564 с.

23. Козуб В. О. Пріоритети регіональної політики сталого розвитку України в контексті глобалізації. Механізми забезпечення сталого розвитку економіки. Харків: ХДУХТ. 2021. С. 195–197.

24. Коритько Т. Ю. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіону. Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. 2012. № 14. С. 152–160.

25. Корнієвський С. В. Вплив регіональної конкуренції та міжрегіональної інтеграції на формування політики регіонального розвитку. Публічне управління та митне адміністрування. Регіональне управління та місцеве самоврядування. 2020. Випуск № 4 (27). С. 86–93.

26. Корнієвський С. В. Теоретичні визначення складників методологічного базису публічного управління регіональним розвитком. Публічне управління і адміністрування в Україні. Теорія та історія публічного управління. 2021. Випуск 24. С. 16–24.

27. Кухарська Н. Закордонний досвід стратегічного планування регіонального розвитку. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 1. Частина 1. С. 118–125.

28. Лендшел М., Мелеганіч Г. Стратегічне планування: навчально-методичні рекомендації. Ужгород. 2015. с. 189-211. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/8146/1/СП%20НМР.pdf>.
29. Литвин Ю. О. Методи державного регулювання сільського господарства Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. 2012. Вип. 4. С. 127–135.
30. Мельничук Л. М. Концептуальні основи державного управління соціальним розвитком регіонів. Інвестиції: практика та досвід: журнал. 2016. № 17. С. 86–91.
31. Могилко В. О., Дмитрієв І. А., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Стратегічне управління: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2016. 252 с.
32. Нечипуренко А. В. Теоретичні основи державного управління регіональним розвитком. Економіка та держава. 2016. № 2. С. 101–104.
33. Овчиннікова В. О. Стратегічне управління розвитком залізничного транспорту України: монографія. Харків: УкрДУЗТ, 2017. 427 с.
34. Омеляненко В. А. Інноваційні основи відновлення та розвитку країн після збройних конфліктів: інноваційний вимір: монографія. Суми: Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань. 2022. 280 с.
35. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>.
36. Пастух К. Стратегічне планування розвитку територіальних громад. Науковий вісник: Державне управління. 2021. № 1 (7). С. 195–215.
37. Підгрушний Г. П. Визначення перспективної структури господарських комплексів міст при розробці їх генеральних планів. Міжнародна науково-практична конференція. Київ, 2016. С. 76–77.
38. Підгрушний Г. П. Особливості стадійно-еволюційного розвитку регіонів України. Луганськ, 2006. С. 168–170.

39. Поплавська Ж. В. Вдосконалення стратегічного управління шляхом використання концепції FORESIGHT. Стратегія економічного розвитку України. Київ: КНЕУ, 2014. № 34. С. 119–124.

40. Приходченко Т. А. Роль регіональних стратегій у забезпеченні сталого розвитку України. Серія Економічні науки. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Випуск 25. Частина 2. С. 69–72.

41. Про деякі питання розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених Стратегії і плану заходів: Постанова Кабінету Міністрів України, від 4 серпня 2023 року, № 817.

42. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України, від 5 серпня 2020 року, № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

43. Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та для підтримки середнього та малого підприємництва: Постанова Кабінету Міністрів України, від 18 квітня 2023 року № 348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

44. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України, від 3 березня 2021 року, № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

45. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України, від 18 липня 2023 року № 731. URL: <https://www.kmu.gov>.

46. Про затвердження Порядку функціонування єдиної геоінформаційної системи здійснення моніторингу та оцінювання розвитку регіонів і територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України, від 23 травня 2023 року № 522. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

47. Пугачевська К. Й. Інноваційні підходи до управління регіональним розвитком. Проблеми регіоналістики: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали

науково-практичної Інтернет-конференції, КНЕУ. Секція 2. Методологія сучасних просторових досліджень економічних, соціальних та екологічних процесів, березень. 2017 р. С. 127–129.

48. Пустовар В. В. Формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2016. № 4.

49. Пуцентейло П. Р., Завитій О. П. Особливості формування стратегії управління економічним розвитком регіону. Подільський вісн.: сільське господарство, техніка, економіка. 2017. № 27. С. 298–308.

50. Регіональне управління: навч. посіб / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін.; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. 652 с.

51. Рогатіна Л. П. Стратегічне управління економічним розвитком, його особливості та роль у формуванні конкурентних переваг регіону. Економіка та держава. 2018. № 2. С. 92–96.

52. Сментина Н. В. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика: монографія. Одеса: Атлант, 2015. 365 с. URL: <http://dSPACE.oneu.edu.ua/jspui/bitstream>.

53. Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Стратегічне планування місцевого розвитку: навч. посіб. Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 244 с.

54. Собкевич О. В, Сухоруков А. І., Савенко В. Г. Розвиток промислового потенціалу України в процесі післякризового відновлення / за ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2020. 48 с.

55. Стоянець Н. В. Методологічні аспекти соціально-економічного розвитку регіону. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка. 2015. Вип. 2 (2). С. 208–213.

56. Телендій А. А. Інноваційні технології та практики стратегічного планування в регіональному розвитку: світовий досвід. Актуальні питання державотворення та захисту прав людини в Україні: зб. наук. пр. / гол. ред. Л.

Г. Білий. Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ін-ту МАУП, 2023. Вип. 12. С. 185–188.

57. Телендій А. А. Поняття, сутність та цілі стратегічного планування регіонального розвитку: теоретичний аналіз. Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування. 2022. № 3. С. 116–120.

58. Телендій А. А. Стимулювання інноваційних ініціатив у регіонах в Україні: роль державного управління та партнерства. Право та державне управління. 2023. № 1. С. 292–296.

59. Ткачук А., Кишевський В., Мавко П. Стратегічне планування у громаді. Київ: ІКЦ «Легальний статус», 2016. 96 с.

60. Тульчинська С. О. Стратегія планування інноваційного розвитку регіонів. Агросвіт. 2022. № 15. С. 45–47. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/15_2012/11.pdf.

61. Хохуляк О. О. Удосконалення інструментарію стратегічного планування сталого розвитку територіальних громад. НУ ім. Юрія Кондратюка. Економіка і регіон. 2022. № 4 (87). С. 110–118.

62. Цілі сталого розвитку для України: регіональний вимір: аналітична доповідь. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Серія «Проблеми регіонального розвитку». Львів, 2018. 90 с.

63. Шевцова О. О. Визначення економічного рівня урбанізації старопромислових регіонів України. Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. 2015. № 2 (35). С. 222–224.

64. Шевченко О. В. Пріоритети розвитку регіонів як інструмент стратегічного управління регіональною економікою. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. Вип. 3 (107). С. 12–21.

65. Шлафман Н. Л., Уманець Н. Л. Моделювання сталого регіонального розвитку в контексті трансформаційних зрушень: методологічний аспект. Економічний вісник Донбасу. 2015. № 2 (40). С. 62–66.

66. Якименко І. Л., Петрашко Л. П., Димань Т. М. та ін. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: підручник. Київ: НУХТ, 2022. 337 с.

67. Alam K., Erdiaw-Kwasie M. O., Shahiduzzaman M., Ryan B. Assessing regional digital competence: Digital futures and strategic planning implications. *Journal of rural studies*. 2018. 60. P. 60–69.

68. Broman G. I., Robert K. A framework for strategic sustainable development. *Journal of Cleaner Production*. 1 January 2017. Volume 140. Part 1. P. 17–31.

69. Chandler Alfred D. Jr., Cambridge M. *A Strategy and Structure: Chapters in the History of the American Industrial Enterprise*: MIT Press, 1998

70. The Riksdag's principal task is to take decisions about matters that affect society as a whole. URL: <https://www.riksdagen.se/en/documents-and-laws/#item81275>.